

CHUYÊN ĐỀ ĐẶC BIỆT
dành cho
Tuổi trẻ

LỮU DUNG
Người dịch: NHẬT CỬ

vượt qua bản thân

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA DÂN TỘC

VƯỢT QUA BẢN THÂN

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách : Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

LỜI GIỚI THIỆU

“Hôm nay em đọc Lưu Dung- một họa sĩ, một nhà văn nổi tiếng của Đài Loan. Đọc đến say mê những câu chuyện ngắn ngủi nhưng dư âm dài đằng dặc...Chúng bình dị lắm, bình dị như cuộc sống quanh em với những đua chen, những sân si hỷ nộ ái ố của đời thường, những cuộc kiếm tìm danh vọng và hạnh phúc. Tất cả gói gọn trong 150 trang sách”.

NGÀY ĐẦU TỚI TRƯỜNG

Hôm nay là ngày đầu tiên con đến trường cấp ba. Buổi sáng không đưa con đi, nhưng cha vẫn nghe rất rõ tiếng bước chân vội vàng của con, biết rằng vì căng thẳng mà dạ dày con lại hơi có vấn đề.

Cha biết, đầu tiên con phải đáp xe bus Q17A, chuyển xe Q44A, sau đó đi tàu điện ngầm số F5, xuyên qua khi Queens, qua đường ngầm dưới khu Manhattan, đi về phía nam đường 53, tới đường 14 để bắt xe bus L tới trường. Hai ngày trước cha con ta đã thử đi, tính ra mất hết đúng một tiếng 40 phút. Chẳng trách nào bà nội cả ngày đứng ngồi không yên.

Cha cũng biết ga tàu điện ngầm New York là một trong những nơi thiếu an toàn nhất thế giới, ngày nào báo cũng đưa tin cướp bóc ở đó. Mới hai hôm trước, một người Trung Quốc chết vì bị một kẻ tâm thần đẩy xuống đường ray; tuần trước lại có một nữ sinh bị tàu kéo đi mấy

chức thước. Còn những nơi con đi học qua, tuy có đường số 5 phần hoa nhất thế giới nhưng cũng có đường 42 bẩn thỉu. Nếu nói con ngày ngày đi qua miệng hùm hang rắn trong rừng sâu để tới trường cũng không ngoa.

Vấn đề là, vì sao với một học sinh chưa từng một mình đi xa nhà quá ba cây số như con, cha mẹ lại mở toang cánh cửa cho con xông ra nguy hiểm, ngày nào cũng bôn ba ở Manhattan?

Tất nhiên, một mặt vì con đã đỗ trường cấp ba nổi tiếng Stuyvesant, vốn được xưng là "Harvard nhỏ", mặt khác còn do cha nhận thấy đây là cơ hội để con rèn luyện việc đi lại. Trên đường đời, chúng ta điều phải đi trên những con đường như vậy: băng qua hiểm nguy để theo đuổi khát vọng của mình. Thậm chí có thể nói, đường đời còn nguy hiểm hơn, bởi chỉ có đi mà không có về. Nói như vậy, bốn năm đi học của con sắp tới nào có gì đáng sợ?

Dù sao cha vẫn không yên tâm, sợ lúc về con không tìm được đúng bến xe bus nên cha tới ga tàu điện ngầm thật đúng giờ để đợi con. Con biết không, khi thấy con ngơ ngác ra khỏi ga, cha đã rất xúc động, mừng như cha con bao năm mới gặp mặt; còn ánh mắt con lúc đó vừa ngạc nhiên, vừa vui mừng.

Lúc đi xe bus về, con phàn nàn hai bến cuối của tàu điện ngầm cách nhau quá xa nên nghĩ mình đi nhầm tàu, mà lần cùng cha đi thử con không nhớ tên bến, nên hôm nay con tranh thủ thuộc từng tên bến.

Đúng vậy, chàng trai! Dần dần con sẽ nhận ra, khi đi một mình, con sẽ trở nên thông minh hơn; khi xa cha mẹ, mới thấy cha mẹ cần thiết nhường nào. Đúng vậy, chàng trai! Con đường chên vênh gian khó sẽ làm con trưởng thành thực sự!

HÀI HƯỚC

Hôm nay xem ti-vi, khi thấy con thuộc tên từng diễn viên một, thậm chí rành cả gia cảnh của họ, cha cười, trêu con: "Đố con số điện thoại của Brooke Shields (Brooke Christa Shields (1965 -): Diễn viên nổi tiếng một thời với phim "Eo biển xanh" (The Blue Lagoon) đấy? Con hỏi lại: "Con dò la mãi mà vẫn không biết. Thế cha có số của cô ta a?"

Cha cười to, nhận ra con cũng có khiếu hài hước.

Có khiếu hài hước (with a sense of humor) - có lẽ không quna trọng lắm ở Trung Quốc, nhưng trong xã hội phương Tây, nó rất được tán thưởng. Bởi hài hước không chỉ khiến người đối thoại thêm gần gũi, biến bầu không khí khô khan trở nên sống động, nó còn thể hiện trí tuệ, sự tự tin và năng lực thích nghi của bản thân.

Hài hước giống như đập đá tóe lửa, vụt lên tia sáng trí tuệ, bởi vậy phải uyên bác và nhạy

bén mới có thể nói được câu hài hước. Hài hước giúp xóa đi sự ngượng ngập ban đầu, cũng có thể có tác dụng cảnh tỉnh, lại càng có thể giúp tự vệ và ngầm phản kích.

Như chuyện nhà văn La Fontaine luôn khen một nhà văn khác, nhưng ông kia lại chỉ trích kịch liệt Fontaine. Khi nghe thuật lại, Fontaine chỉ cười nhạt: "Thật không? Chắc là cả hai chúng tôi đều nhầm rồi! Chỉ một câu ngắn mà xóa tan bầu không khí nặng nề, lại còn trả miếng.

Cha từng nghe một chuyện cười: Công nhân Mỹ tới nhà máy Liên Xô tham quan, khi đi qua bãi đỗ xe thì tiện mồm hỏi xe đó của ai. Công nhân Liên Xô đáp: "Nhà máy của công nhân chúng tôi, còn ô tô là của giám đốc. Công nhân Mỹ cười: "Chúng tôi không được may mắn như vậy. Nhà máy là của giám đốc, chỉ có ô-tô là của chúng tôi." Hai câu nói trái ngược làm bật ra tiếng cười châm biếm sâu sắc.

Nhưng cha phải nhấn mạnh, hài hước không phải là châm biếm, hài hước có lẽ là là tiếng cười trào phúng ôn hòa mà không làm tổn thương người khác; nó có thể lấy người khác, hay cũng có thể lấy chính mình làm đối tượng để cười. Khi đó hài hước thể hiện sự độ lượng và tự tin.

Cha từng biết một người bị hói, cứ khi nghe người khác đùa về cái đầu hói là lại đỏ mặt. Có lẽ người khác đã không biết đùa, làm tổn thương ông ta; nhưng nhiều khả năng ông này rất tự ti về cái đầu hói của mình.

Ngược lại, cha cũng biết một tổng biên tập bị hói đầu, khi được người ta khen thông minh, ông ta cuoiwff: "Anh coi thường tôi quá, không phải thông minh, mà là thông minh "tiệt" đỉnh!"

Con nghĩ xem, nếu không tự tin, làm sao ông ta có thể tự cười mình như vậy.

Bởi vậy, xã hội càng khai phóng và sung túc, người ta càng biết hài hước; xã hội càng o bế, hài hước càng khó tồn tại. Khó tồn tại không phải vì người ta không có trí tuệ mà vì không đủ độ lượng; không phải vì người ta quá tự tôn, mà quá ngăm tự ti. Điều kiện để hài hước là có nhân cách đầy đủ.

Ngày 13 tháng 3 năm 1981, trong vụ ám sát tổng thống Reagan, thư kí báo chí của tổng thống là James Brady còn thương nặng hơn cả Reagan, một viên đạn găm vào đầu, làm ông gục ngay xuống, máu tràn ra đường. Hồi đó nhiều báo đã đưa tin ông bị chết, bởi không ai tin ông qua được.

Thế nhưng, chàng trai, đến hôm nay, cha xem ti-vi thấy Jame Brady không những dần phục hồi tổn thương ở một nửa não vẫn cùng vợ con cưới ngựa, mà còn hài hước hơn xưa. Cha rất nhớ câu nói của ông trong cuộc trả lời phỏng vấn: "Hài hước khiến tôi gượng lại được. Viên đạn bắn vào đầu đã không chạm tới vùng hài hước trong não tôi!"

Chàng trai! Con nói xem, đó có phải là hài hước không?

Đó là thái độ lạc quan trong bất kỳ hoàn cảnh nào!

CẢNH GIÁC

Một nữ sinh lang thang trong siêu thị, lúc ra cửa, bỗng một phụ nữ vội vã chạy tới nói với cô: "Chị đau bụng quá, phải ra ngoài vệ sinh. Nhưng chồng chị lại hẹn rồi, anh ấy ở trong chiếc xe màu bạc ngoài cửa đợi chị. Phiền em nhắc anh ấy hộ chị một câu". Nói rồi, chị ta gửi hai chiếc túi căng phồng: "Cũng phiền em đưa hộ chị luôn."

Còn chưa ra đến cửa, cô học sinh đã bị người của siêu thị giữ lại. Ôm hai túi lèn đầy hàng xa xỉ chưa trả tiền, cô sợ đến cứng người. Tang chứng rành rành, cô không sao giải thích được. Còn người phụ nữ đau bụng và cái gọi là xe màu bạc ngoài kia đã biến mất không tung tích.

Trên máy bay, một khách du lịch đơn độc gặp một người rất hợp chuyện. Máy bay hạ cánh, hai người lấy hành lý, đến trước cửa kiểm tra người bạn mới quen nói: "Hành lý của tôi nặng quá, anh xách giúp tôi một túi nhỏ được không?" Khách du lịch đơn độc vốn ít hành lý nên nhận lời.

Ngay sau đó, anh ta bị nhân viên hải quan bắt giữ với tội danh buôn bán ma túy.

Anh ta hét gọi người bạn đang kiểm tra ở cửa bên, nhưng người đó nói không quen biết anh. Khi bị dẫn đi, anh ta giận giữ hét văng lên, còn người chung quanh đều lắc đầu: "Đáng đời thằng buôn ma túy, không biết trước kia đã mang bao nhiêu ma túy rồi!"

Kẻ mới quen trên máy bay cũng nói: "Sợ thật, suýt nữa tôi mang ma túy hộ hẩn ta!"

Hôm nay con kể với cha: một người bạn cấp hai lâu ngày không gặp khi biết con học ở Manhattan đã nhờ con mang giúp một gói quà cho bạn, nên cha phải kể hai câu chuyện trên cho con. Cha tuyệt nhiên không có ý bảo con đừng giúp bạn mà mong con thận trọng, nhất là với bạn lâu ngày không gặp. Tuy hồi cấp hai con và bạn thân nhau, nhưng gần đây con không rõ tình hình bạn ra sao, mà sự tin cậy cần được dựa trên những đánh giá mới.

Hai mươi năm sau, con sẽ thấy nhiều bạn thân thiết sau bao ngày không gặp có người vẫn nhiệt tình, có người lại lạnh lùng. Không phải họ không có tình, mà do đủ loại biến cố đã khiến họ thay đổi nhân sinh quan, trở nên khô cứng. Cũng như vậy, nếu phải trải đường đời khó khăn, chịu bao nhiêu hoạn nạn, có thể con cũng sẽ thay đổi cách nhìn về cuộc sống.

Lòng hại người không nên có lòng cảnh giác không nên thiếu. Trong cuộc đời đầy đổi thay, thăng trầm này, con càng nên thận trọng. Còn nhớ một lần cha đến làm tin về cuộc gặp mặt của

hãng hàng không China Airlines ở New York, tiện có người bạn về Đài Bắc ngay trong tối hôm đó, cha nhờ ông ta chuyển giúp bằng video về đài truyền hình.

Người bạn đó nói với cha: "Chúng ta là bạn bè từ lâu, đây lại là tin về hãng hàng không, nhưng tôi vẫn phải cẩn thận, mở ra xem xét một lượt."

Sau này nhớ lại chuyện đó, cha không hề buồn người bạn làm ở hãng hàng không, mà thấy đáng ra mình phải chủ động mở gói hàng ra để bạn kiểm tra, không nên để bạn phải tự mở. Nếu người bạn ngại nói thẳng, chẳng phải ông ta sẽ áy náy rất lâu không?

Sau này, chắc chắn con sẽ có nhiều cơ hội đi xa, có thể bạn bè sẽ nhờ con chuyển quà, mà cũng có thể con sẽ nhờ bạn bè chuyển quà, mong mấy câu chuyện chân thực trên giúp con tham khảo để vừa tự bảo vệ thân, vừa đỡ cho bạn bè áy náy.

DÙNG THỜI GIAN NHƯ DÙNG TIỀN

Con hỏi cha "cách sử dụng thời gian", câu trả lời của cha là: sử dụng thời gian cũng như sử dụng tiền bạc, nếu con biết cách sử dụng tiền bạc thì cũng nên biết cách sử dụng thời gian.

Tiền bạc và thời gian, ở trong tay người "biết dùng" và "không biết dùng" khác xa nhau một trời một vực. Với một khoản tiền có hạn, người giỏi chi tiêu sẽ mua được thứ mình cần, thậm chí dùng tiền để ra tiền. Còn người vụng chi tiêu thì không có kế hoạch gì, chỗ này mua một thứ, chỗ kia mua một thứ, cuối cùng mua bao nhiêu mà thứ cần vẫn không có, thứ có lại không để làm gì.

Cũng như vậy, người biết sử dụng thời gian sẽ biết sắp xếp, việc nhanh làm nhanh, việc chậm làm chậm, cuối cùng không những làm xong việc cần làm mà còn dư giả được bao nhiêu thời gian. Còn người không biết dùng thời gian, lúc này lần mò, lúc kia rờ rẫm, từng giây từng phút qua đi, thời gian lãng phí nhiều hơn thời gian sử dụng, thời gian do dự nhiều hơn thời gian quyết định, thời gian vĩnh viễn không đủ dùng, công việc vĩnh viễn không hoàn thành.

Nói vậy có lẽ con vẫn chưa hiểu. Vậy để cha lấy một ví dụ nhé!

Giả sử hôm nay cha cho con mấy ngàn đô-la và bảo con sống một mình thì con sẽ dùng số tiền đó thế nào? Con không thể mua trò chơi điện tử, cũng không thể mua vé đi xem kịch ở Broadway mà phải lo ăn, mặc, ở và học hành, sau đó mới tính đến chi cho ti-vi và các trò giải trí, đúng không?

Bây giờ, khi làm bảng thống kê những khoản cần chi, con sẽ thấy có những khoản chi lớn và những khoản chi nhỏ, cũng có những khoản bắt buộc và những khoản không bắt buộc phải chi.

Cũng như vậy, hôm nay trời cho con một khoảng thời gian, con không thể dùng ngay nó để chơi điện tử hay soạn album ảnh, xem tiểu thuyết hay nghĩ ngợi vẩn vơ, mà trước tiên phải sắp xếp cho việc ngủ, việc học, việc đi lại, làm bài tập và học ngoại khóa. Ngủ không đủ, tinh thần và sức khỏe của con không tốt; không tốn thời gian đi xe, con không thể tới trường; thậm chí, đối với con, việc đi học, làm bài tập còn là những việc quan trọng nhất trong giai đoạn hiện nay. Tất nhiên, ngoài những việc đó, con còn phải ăn uống, giao tiếp, giải trí và làm những việc lặt vặt khác. Sắp xếp toàn bộ thời khóa biểu, những việc chiếm phần lớn thời gian, những việc sau chiếm ít hơn.

Vì sao cha lại đặc biệt nêu vấn đề tỉ lệ thời gian? Rất đơn giản, khi có một khoản tiền lớn, con có thể tính việc mua đồ quý; ngược lại, khi chỉ có một khoản tiền nhỏ thì con chỉ mua được đồ rẻ. Một người chỉ chuyên mua đồ rẻ, lúc có nhiều tiền không tính mua nhà, mua xe thì không thể gọi là người biết tiêu tiền. Cũng như vậy, nếu các khoản thời gian của con đều chỉ để dùng để làm việc vặt thì cũng không thể gọi là biết dùng thời gian. Phải dùng thời gian dài để làm những việc tương đối lớn, đồng thời biết tranh thủ những khoảng thời gian ngắn để làm việc nhỏ. Ví như có hai tháng nghỉ hè, con có thể đặt kế hoạch nghiên cứu khoa học giải Westing House *(Westing house Science Talent Search: Giải thi khoa học, chủ yếu cho học sinh cấp 3, rất có uy tín ở Mỹ. Từ năm 1998, giải do Intel tài trợ nên lấy tên là Intel Science Talent Search (Intel STS).); nếu được nghỉ một tuần, con có thể đi phỏng vấn cho tờ báo của nhà trường; còn khi chỉ có hai ngày nghỉ cuối tuần con chỉ có thể làm bài tập, đi xem phim hay mời bạn bè đến nhà chơi. Ngược lại, nếu dùng khoảng "thời gian lớn" của kì nghỉ hè để suốt ngày tán gẫu, xem phim; trong khi định dùng hai ngày nghỉ cuối tuần để viết báo cáo nghiên cứu, là không biết phân chia thời gian lớn, nhỏ.

Có một người luôn gấp gáp làm việc, bạn bè nói việc gì phải khổ vậy, sao không thông thả, anh ta đáp: "Tôi làm nhanh chính là để thông thả, Các anh chỉ nhìn thấy tôi bận rộn, kì thực khi về nhà, tôi nhàn nhã hơn các anh nhiều, lại còn dành thời gian để theo đuổi những công việc khác".

Người đó lấy tốc độ để giành thời gian, gom các khoảng "thời gian nhỏ" lại thành khoảng "thời gian lớn", để có thể dùng nó làm việc lớn. So với người làm đầu bỏ đó và không bao giờ có được một khoảng thời gian nhàn rồi lâu dài, có thể gọi anh ta là người biết dùng thời gian.

Chúng ta thường thấy các bà nội trợ vừa tán gẫu, vừa xem ti-vi, vừa đan áo, bởi những việc nhẹ nhàng, không đòi hỏi tập trung tinh thần cao độ thì có thể "một công đôi, ba việc".

Nhưng cha còn biết một nhà văn nữ tên tuổi, hồi trẻ bà có thể vừa viết văn vừa nấu nướng. Họa sĩ nổi tiếng Hoàng Quân Bích lại thường vừa trò chuyện với bạn bè tới thăm, vừa sáng tác.

Được như thế có phải tài năng hơn người, bởi trời chỉ chom mỗi người một khoảng thời gian nhất định, những người thành công hơn người thường phải biết cách một lúc làm hai việc.

Ngày nghỉ, cứ mỗi khi ngủ dậy, con lại ngồi đần ra, nói là đang suy nghĩ xem hôm nay sẽ làm gì - như thế cũng đã mất thời gian. Vì sao con không nhân lúc đánh răng, rửa mặt, ăn sáng để nghĩ việc đó?

Trước kia, vẽ đến khuya, cha phải rửa bảng phối màu và nghiền mực xong xuôi mới yên tâm đi ngủ. Nhưng sau này cha đổi lại sáng ra mới làm những việc đó, bởi đêm trước đã mệt mỏi, lúc rửa nghiền mực thì đầu óc lơ mơ, không nghĩ được gì. Chẳng thà tiết kiệm thời gian, đi ngủ ngay, sáng hôm sau đầu óc tỉnh táo, vừa rửa nghiền mực vừa nghĩ ngợi, rất nhiều cảm hứng viết và vẽ vụt lên khi đó có thể nói: làm việc cần chuyên tâm, mỗi lúc chỉ nên làm một việc. Cha nghĩ, với việc học tập hay những việc cần tập trung cao độ thì rất đúng, còn nếu nói không thể vừa đi xe bus vừa đọc báo thì vô lí! Con cần tự mình quyết định tình huống nào thì chuyên tâm, tình huống nào thì một công đôi việc. Nhưng cha nhấn mạnh: trong thời đại tốc độ cao, người một lúc chỉ làm được một việc rất có thể sẽ bị đào thải.

Tóm lại, nguyên tắc làm chủ thời gian là:

1. Xác định các việc nhanh hay chậm, quan trọng hay không quan trọng để sắp xếp thời gian ưu tiên, tránh để cuối cùng việc cần làm lại chưa làm.
2. Dùng khoảng thời gian dài để làm việc lớn, thời gian ngắn để làm việc nhỏ, tuyệt đối đừng "băm vụn" thời gian dài để chỉ làm những việc vặt.
3. Lấy tốc độ tranh thủ thời gian, tranh thủ gộp những thời gian ngắn thành một khoảng thời gian dài.
4. Nếu có thể, trong một khoảng thời gian hãy làm nhiều việc, "đa nguyên hóa" thời gian.

Con nghĩ kĩ mà xem, sử dụng thời gian và sử dụng tiền bạc đâu có khác gì nhau?

ĐỐI MẶT VỚI CƯỚP

Khi con kể một bạn học cùng lớp bị cướp tới năm lần, cha không ngạc nhiên về chuyện cậu ấy bị cướp nhiều lần mà ngạc nhiên vì cậu ấy không hề hấn gì.

Bọn cướp thường "thị uy" một chút với nạn nhân để họ không dám phản kháng; bạn con không hề hấn gì vì người nhỏ thó, lại biết ứng xử thích hợp.

Có thể con cho rằng đối với bọn cướp mà còn nói đến "cách thức ứng xử" thì thật tiêu cực. Nhưng con cần biết, nhờ phản ứng tiêu cực đó mà con mới tránh khỏi bị thương vong, và có cơ hội khiến bọn cướp sa lưới pháp luật.

Cũng bởi thế mà cảnh sát New York đã công bố một bản khuyến nghị người dân hợp tác chống tội phạm, trong đó nêu ra bốn tình huống không nên phản kháng, cũng như cách ứng xử với kẻ cướp, thậm chí cả cách thức đối mặt với những tên cường hiếp. Ví dụ:

Đàn ông lập tức mở khuy áo khoác, để lộ miệng túi, yêu cầu kẻ cướp tự móc lấy ví; nhưng sau khi mở khuy áo khoác, tuyệt đối không được tự mình móc ví, tránh để kẻ cướp nghĩ mình rút súng mà ăn đạn. Với phụ nữ tốt nhất là tự mình đưa tiền ra, không để bọn cướp phải khám xét mà nảy sinh ý nghĩ đòi bại.

Cảnh sát cũng khuyến nghị, khi gặp kẻ cưỡng bức, phụ nữ có thể móc tay vào hòng để nôn mửa, thậm chí "vãi tè", "vãi phân" để khiến kẻ cưỡng bức mất hứng.

Cảnh sát cũng nhắc đi nhắc lại, người bị hại phải có vẻ của người bị hại, đừng ra vẻ ung dung, càng không thể nói: "Muốn lấy thì tao cho tất!" Kiểu nói khinh bạc đó chỉ tổ chuốc đòn, bởi kẻ cướp cũng có lòng tự tôn, đi ăn cướp chứ không phải xin bố thí.

Quan trọng nhất là: Nạn nhân phải nhớ đặc điểm kẻ cướp, nhớ số tài sản của mình bị mất và lập tức báo cho cảnh sát!

Xin đừng nghĩ cha dạy con làm người nhút nhát, bởi cha muốn con biết cách tồn tại trong một môi trường trắng đen lẫn lộn. Cha muốn con khi ở trong hoàn cảnh không thể trốn tránh, không thể phản kháng thì hãy kìm nén bầu máu nóng của tuổi trẻ để giữ lấy tính mạng.

Khổng tử từng nói: "Bạo hổ bằng hà, tử nhi vô hối giả, ngô bất dữ giả!", có nghĩa là ông không khen người tay không bắt hổ, vượt sông không thuyền, cái chết của những người đó là vô nghĩa.

Cuộc sống là như thế! Chúng ta cần hướng tới tương lai, nhưng cũng cần nhẫn nại trong nghịch cảnh. Giống Hàn Tín thời trẻ chui háng một tên lưu manh ở chợ, Câu Tiễn nếm phân Ngo Phù Sai, nhưng sau đều trở thành bậc "đại dũng".

Con nên nhớ, người chỉ biết cương khó tránh khỏi bị bẻ gãy; người chỉ biết nhu sẽ suốt đời không ngóc đầu lên được; chỉ có người biết cương biết nhu, lấy lý tưởng của mình làm mục tiêu, biết uyển chuyển ứng phó trên đường đời đầy chông gai mới có thể trở thành người chiến thắng cuối cùng.

MỘT CÔNG ĐÔI VIỆC

Một chiếc máy bay gặp tai nạn, đâm vào núi! Các phóng viên xông tới hiện trường, ai cũng hy vọng mình sẽ là người đưa tin đầu tiên. Trong khi chưa có tờ báo hay đài truyền hình nào đưa tin thì phóng viên của một đài truyền hình nọ đã đưa tin mười mấy phút liên tục.

Một chuyện khác: Các hãng phim đua nhau làm phim có "diễn viên" là động vật. Khởi quay gần như cùng nhau, nhưng cuối cùng chỉ có một hãng tung ra phim sớm nhất, diễn xuất của con vật trong phim cũng sống động hơn.

Con có biết vì sao phóng viên kia lại đưa tin sớm nhất không?

Vì chưa tới hiện trường, anh ta đã bảo tài xế chiếm cứ trạm điện thoại duy nhất gần đó. Anh tài xế cứ gọi điện về đài truyền hình, vờ như có việc cần, nói dài lắm. Làm tin xong, cánh phóng viên chạy ngay tới trạm điện thoại, song họ đều phải chờ anh tài xế. Phóng viên kia làm tin muộn hơn nhưng khi đến trạm điện thoại thì chỉ việc giao máy ghi âm cho tài xế là tin lập tức được truyền đi cả nước.

Con có biết vì sao vị đạo diễn kia thành công không?

Vì cùng thời gian, ông ta tìm hiểu nhiều con vật có ngoại hình giống nhau, huấn luyện mỗi con biết một hai trò. Với một con vật, trong khi người khác khổ công huấn luyện cũng chỉ được vài trò, diễn viên động vật của đạo diễn nọ lại làm được đủ trò khéo léo. Ông ta còn quay cảnh diễn của nhiều con vật cùng lúc, ghép xong là lập tức ra phim. Người xem thấy con vật trong phim của ông biết đứng hai chân, mở cửa, đưa báo, giả chết, mà không biết rằng có nhiều con vật cùng đóng một vai.

Cha kể hai câu chuyện trên để nói với con: Nhiều "thành công phi thường" trên đời này đạt được là "nhờ cách phi thường". Cùng một việc, ai có suy nghĩ, sắp xếp kế hoạch trước thường giành thắng lợi.

Cũng như vậy, cha khuyên con: Trước mỗi việc, thậm chí mỗi buổi sáng, hãy sắp đặt công việc chứ đừng lao vào làm rồi mới nghĩ lại.

Trời chỉ cho mỗi người một khoảng thời gian nhất định, chỉ người nào biết cách một công đôi việc mới có thành tựu hơn người; và chỉ người nào có kế hoạch công việc mới có thể làm một công đôi việc.

KHÔNG ĐƯỢC THẤT BẠI

Hôm nay cha chứng kiến một việc lạ ở bộ môn thể dục của trường. Buổi chiều, khi đội bóng rổ đang đấu tập, bỗng có điện thoại của một thành viên gọi đến. Cậu ta nói vì trời trở rét, lại mặc áo ít, nếu đợi xe bus sẽ bị cảm mất, vì thế nhờ ai đó lái xe ra đón.

Từ trường đến ga tàu điện chỉ mười lăm phút, đón cậu ta thật là việc đơn giản, nhưng con có biết huấn luyện viên đội bóng nói gì không?

Ông ta điềm nhiên: "Đừng gác máy vội, hỏi cậu ta xem đã bị cảm hay chưa đã. Nếu chưa cảm thì đến đón ngay, còn nếu cảm rồi thì thôi, cứ để cậu ta đội gió đón xe bus đến đây."

Cha nghe mà sững sốt, thấy khó chấp nhận nổi. Nhưng huấn luyện viên có lý của mình: "Nếu đã nhiễm cảm thì coi như mất toi chiều hôm nay, việc gì phải làm mất thời gian của người khác, ảnh hưởng đến toàn đội. Đến muộn vốn đã không nên, thời tiết thay đổi mà không chú ý giữ sức khỏe lại càng không nên. Không biết giữ gìn bản thân, lại không coi trọng tập thể, ai mà lo cho cậu ta được?"

Việc đó làm cha nhớ lại lời của bạn cha, một nhà sản xuất ở Đài Loan. Ông ta nói: "Trong công ty của tôi, nếu ai đã bốn mươi tuổi mà không được làm trưởng phòng thì đừng bao giờ mơ tới ghế đó nữa. Bởi đã sắp về hưu thì không thể tiếp tục thăng tiến, vậy cứ ngoan ngoãn mà nằm dưới, tránh ảnh hưởng tới động lực tiến bộ của người khác!"

Lí lẽ của bạn cha không đúng hẳn, nhưng nó chẳng rất giống câu của nhà triết học phương Tây Herbert Spencer (Herbert Spencer (1820-1903): triết gia; nhà lý thuyết chính trị tự do cổ điển; nhà lý thuyết xã hội học Anh) sao?

Đời không đợi người, nó tàn khốc đến mức không dành cho kẻ thất bại chút cảm thông.

Giống như đội đặc nhiệm thi hành nhiệm vụ bí mật, nếu chẳng may một người bị thương và không thể đi tiếp, thì người chỉ huy không thể không kết liễu anh ta vì sợ anh ta bị bắt mà khai ra, khiến nhiệm vụ thất bại.

Cũng giống như mấy người cùng leo núi, buộc mình vào cùng một sợi dây và trèo lên đỉnh. Nếu chẳng may một người trượt chân và treo lơ lửng trên vách đá, những người khác gắng hết sức mà không cứu được, thậm chí còn có nguy cơ rơi theo, thì khi đó chỉ có cách cắt dây, hy sinh người bị trượt chân.

Có ai mong bị thương? Có ai mong trượt chân?

Có ai trách họ bị thương hay trượt chân?

Chỉ có thể trách số phận! Mà số phận thường tàn khốc!

Chắc con đã xem phim thấy cảnh khi ngựa bị gãy chân, người chủ thường không thể làm gì

khác ngoài cho nó một phát súng. Cha từng hỏi một người dạy ngựa, lẽ nào ngựa gãy chân lại không sống được, vì sao cứ phải bắn chết?

Ông ta nói: Vẫn sống được, nhưng ngựa mà không chạy thì có nghĩa gì?

Ở trên, cha đã kể cho con nhiều câu chuyện tàn khốc, bởi con đã đến tuổi có thể chấp nhận và đối mặt với hiện thực tàn khốc.

"Người phải thành công, bởi người không được phép thất bại!"

Đó là câu nói ẩn ý, có ý nghĩa sâu sắc!

PHONG CÁCH ĐỘC ĐÁO

"Marino ở đối diện nhà ta, chưa đầy mười bảy tuổi mà đã thành lập ban nhạc, ra đĩa, lại còn được một công ty nổi tiếng khắp nước Mỹ phát hành! " Trong bữa tối, con kể với giọng vừa hâm mộ lại vừa như bất bình: "Kì thực, so với Marino, con khá hơn nhiều. Anh ta chơi đàn thua xa con, mà chỉ biết bấm đàn điện tử thôi. Đến sáng tác nhạc, con còn..."

Thôi được! Để cho kể cho con mấy câu chuyện! Ở Đài Loan hè năm nay, trong một chương trình ca nhạc cha xem, đột nhiên người dẫn chương trình nảy ra ý mời một ngôi sao ca nhạc có âm vực cao thi giọng với dàn hợp xướng. Kết quả là ban đầu hai bên không phân cao thấp; nhưng tiếp tục ngân cô gái trong dàn hợp xướng không gặp khó khăn gì, trong khi ngôi sao ca nhạc càng ngân càng lạc giọng, cuối cùng đứt hơi, mất giọng.

Mấy người bạn cùng xem ti-vi với cha đều nói: "Hay thật! Danh ca lại không bằng hợp xướng! E ngày mai họ đổi vị trí cho nhau!"

Vấn đề là sự nghiệp ngôi sao của ca nhạc kia vẫn đi lên, còn các cô gái trong dàn hợp xướng vẫn đứng ở góc sân khấu, thỉnh thoảng mới lọt vào ống kính máy quay.

Các cô gái trong dàn hợp xướng kia không xấu xí, giọng hát khá, cha tin khả năng nhạc lí và nhạc cảm của họ đều tốt, tóm lại đều hơn ngôi sao ca nhạc kia. Vậy tại sao người nổi tiếng vẫn cứ là người có giọng yếu hơn?

Lời giải là: Ngôi sao ca nhạc kia có phong cách độc đáo. Mà phong cách độc đáo không hề do các vẻ "mười phân vẹn mười" cộng lại. Thậm chí, có những phong cách độc đáo - nhìn từ một góc độ nào đó - lại là một kiểu khiếm khuyết. Ví như chữ của Y Bình Hoãn và Kim Nông, nếu mang đến làm bài thi thư pháp ở trường cấp ba thì e xếp dưới; nếu Henri Matisse với Cezannae mà tham gia triển lãm tranh của học sinh năm đầu trường mỹ thuật, e cũng bị loại ra. Ngay cả Lý Nhứ Quyền (- Y Bình Hoãn, Kim Nông: 2 nhà thư pháp nổi tiếng đời Thanh. - Henri

Matisse (1869 - 1954): họa sĩ Pháp, thủ lĩnh trường phái dã thú (Fauvism). - Paul Ceeanne (1839 - 1906): họa sĩ Pháp, thường được gọi là "cha đẻ của hội họa hiện đại"), cha ngò, nếu cho vào dàn hợp xướng thì với chất giọng khàn khàn của mình, anh ta sẽ không thể nào hòa hợp được.

Thế nhưng, họ đều thành danh!

Cha lại nhớ cô người mẫu nổi tiếng của Mỹ, được một người "dắt" thẳng từ nông thôn lên đỉnh cao của trình làng diễn, thu thập hàng triệu đô la mỗi năm. Khi được hỏi làm sao có con mắt tinh đời đến vậy, người kia đáp:

"Tuy cô gái không hề ăn mặc đẹp, nhưng khi dẫn cô ta tới chỗ đông người, tôi thấy ai cũng ngoái nhìn nên biết cô có sức quyến rũ độc đáo."

Sức quyến rũ độc đáo là điều kiện thiết yếu để thành công trong nghệ thuật. Vì thế khi so với Marino, con không chỉ thể so sánh từng khoản riêng biệt, mà phải chú ý đến biểu hiện tổng thể của Marino để xác định cái gì là phong cách của con.

Ngoài ra, cha rất mừng cho Marino. Trước kia cha thấy cậu ta có vẻ hư hỏng nên hạn chế con tiếp xúc, nhưng gần đây cha thấy cậu ta trở nên ngoan ngoãn và thân thiện - người ta càng được người khác tôn trọng lại càng biết tôn trọng bản thân. Bởi thế nên chúc mừng người hàng xóm từng khiến chúng ta váng đầu, chia hưởng vinh quang của cậu ta.

GIỮ GÌN CỐT CÁCH

Một người bạn của cha viết bình luận chính trị rất hay nên luôn được các báo lớn đặt bài. Ông ta phàn nàn: "Không thể hiểu nổi những người đi đặt bài, suốt ngày họ gọi điện tới, tối lại chèo kéo đi ăn tiệc, uống rượu, say mềm rồi mới đặt tôi viết bài, yêu cầu bài không những phải có tính thời sự mà còn phải xong gấp, hôm sau là bản thảo."

Sao họ không nghĩ: tối trước say quắc cần câu, làm sao tỉnh táo để viết bài; suốt ngày khách khứa, nghe điện, lấy đâu thời gian tìm tư liệu?"

"Bởi thế tôi dùng điện thoại tự động ghi âm, có rồi mới gọi lại, tôi cũng từ chối hầu hết các cuộc ăn uống. Chỉ có viết tốt mới có người đặt bài. Ngược lại, hôm nay tôi đi ăn uống, viết bài kém đi, liền mấy lần như vậy thì chẳng còn ai mời."

Thoạt nghe như chuyện đùa, nhưng hai câu sau của ông rất có lý. Con sẽ thấy người đời rất lạ, rất mâu thuẫn: họ mong anh viết thật sâu sắc nhưng suốt ngày làm phiền anh; họ hy vọng vận động viên có tinh thần mạnh mẽ, thi đấu là thắng nhưng tối nào cũng chúc vận động viên say mềm, gần sáng mới tha; họ mong người già trường thọ, nhưng lại ép người già ăn uống quá

độ ngay trong buổi tiệc chúc thọ. Một mặt họ dâng bốc anh, một mặt họ lại quần chân anh, đặt lên vai anh gánh nặng tình cảm; một mặt họ chiêu đãi nhiệt tình, một mặt họ đòi hỏi gắt gao.

Đến khi thất bại, có thể họ sẽ bỏ đi hết.

Triết lý trong lòng họ là:

Anh thành công thì chúng tôi tán tụng, chúng tôi tán tụng như vậy thì anh phải thành công; nếu thất bại là phụ công chiêu đãi của chúng tôi.

Không biết nghe cha kể xong, con có cảm nghĩ gì? Con có thấy người đòi quá thực tế? Hiện thực cuộc sống là thế, giống như trong buổi diễn kịch, tiếng vỗ tay kéo theo tiếng vỗ tay, tiếng huýt sáo kéo theo tiếng huýt sáo. Dù chúng ta có nói "Thêm hoa trên gấm không bằng gạt tro khỏi tuyết", thì người thêm hoa trên gấm vẫn nhiều hơn người gạt tro khỏi tuyết.

Bởi vậy, khi được dâng bốc, con phải biết rằng vì sao mình được dâng bốc; đồng thời cũng nên biết, khi mất đi thứ làm con được dâng bốc, con có thể sẽ mất tất cả.

Làm "cán sự" toán của trường, giúp được nhiều bạn tiến bộ con hay được các bạn mời đi xem phim "cảm ơn". Vì cả nên hể được mời là con đều đi, khiến cha không thể không kể cho con mấy câu chuyện trên.

Xin đừng cho cha qua thực tế mà phủ nhận những tình cảm vượt lên trên vật chất. Nhưng cha phải nhấn mạnh: trong bất kỳ tính huống nào, con cũng phải giữ gìn cốt cách giống như người bạn bình luận thời sự của cha đã nói: "Chỉ có viết tốt mới có người đặt bài. Ngược lại, hôm nay tôi đi ăn uống, viết bài kém đi, liền mấy lần như vậy thì chẳng còn ai mời!"

Triết lý đó, không chỉ để con suy nghĩ ngày hôm nay, mà còn có thể dùng cả một đời!

RỤNG SAO MÃI SÁNG

Một chiều tuần trước, thấy xe bus của nhà thờ đưa bà về, cha gọi con ra đón. Từ sau rèm cửa sổ quan sát, thấy con đứng ở trạm xe giương mắt nhìn cụ già tám mươi run rẩy bước xuống mà không tới giúp, cha đã giận điên. Nếu như vậy, cha còn gọi con ra đón bà làm gì?

Sau nhiều ngày, cha cố nguôi giận để ngầm nghĩ vấn đề. Cuối cùng, từ một tin trên báo mà cha hiểu ra nguyên nhân. Cha nhận ra, hôm đó có là cha thì cũng phạm sai lầm như con.

"Một người lưng lẩy đã ra đi - Thương tiếc cây đại thụ văn học Lương Thực Thu".

Buổi sớm đọc hàng tiêu đề chữ đen lớn trên phụ san báo, cha đã rất xúc động không chỉ vì giáo sư Lương Thực Thu là người quen và từng là khách quý của gia đình ta, tác phẩm của ông được cha thích thú lưu giữ. Ông là vị học giả cha kính trọng nhất. Cha hay nói với bạn bè, giáo

giáo sư Lương Thực Thu đúng là người chân tài, thời trẻ ông là người tiên phong trong giới nghệ thuật, đến hơn tám mươi vẫn sáng tác không mệt mỏi. Có người chỉ lóe lên như sao băng (lưu tinh), có người ngẫu nhiên sáng lên như sao chổi (tuệ tinh), còn giáo sư Lương Thực Thu như sao mãi sáng (hằng tinh).

Nhưng sao mãi sáng cũng có thời khắc sa xuống. Là người từng cho rằng "chết như dụi nến", lại còn nói "mong nhanh biến thành đất, việc gì phải phô trương" mà đến phút cuối đời vẫn giấy giụa.

Khi đọc ghi chép của Khâu Ngạn Minh kể lúc lâm chung, giáo sư Lương Thực Thu viết ra giấy "Cứu tôi" rồi kêu hoảng hốt "Tôi chết mất", "Cho tôi thêm ô-xy!", cha kinh ngạc, không dám tin đó là lời của "cây đại thụ" từng xem thường kiếp sống phù vân. Thậm chí cha còn chút phần nộ, trách ông vì sao nói ra những lời thiếu khoáng đạt đến vậy. Đúng ra phải nói cha buồn vì hình ảnh thần tượng không khi nào cạn nguồn sáng tạo, không khi nào bị hoen ố.

Nhưng người ta ai cũng phải già, dù đó có là anh hùng bất tử trong tâm tưởng muôn ngàn người. Giống như mũi tên bắn đi, dù có mạn đến đâu, vút nhanh đến đâu, rồi cũng đến lúc phải rơi. Có lẽ người hâm mộ không chấp nhận nỗi điều đó trong một khoảng thời gian ngắn, nhưng cuối cùng cũng phải thừa nhận thực tế muôn đời không đổi được kia.

Tương tự như vậy, cha nhận ra: Với con, người bà chăm sóc mình từ nhỏ, dù đã ở tuổi tám mươi thì vẫn cứ là người bà siêu phàm như xưa. Ngày trước, con được bà bế ẵm; đến nay con đã cao hơn bà hai cái đầu thì trong lòng bà, con vẫn là đứa cháu bé bỏng; còn trong lòng con, bà vẫn là người bà siêu phàm (super grandma).

Vấn đề là cả cha con ta đều lầm lẫn! Cũng như cha, đến khi giáo sư Lương Thực Thu mất rồi mà vẫn không chấp nhận nỗi thực tế, chúng ta, đều phải dần điều chỉnh suy nghĩ. Cho dù điều chỉnh là đau đớn bởi cảm giác hình ảnh thần tượng không còn.

Chàng trai! Sẽ có ngày con thấy người cha lúc nào cũng chạy phía trước, người cha được bạn học của con gọi là "người máy không biết mệt" sẽ hỗn hển chạy theo con; sẽ có ngày con thấy cánh tay khỏe mạnh, luôn kéo con đi sẽ run rẩy chìa ra nhờ con dắt; sẽ có ngày con thấy người tưởng như không già, đến phút cuối cùng lại viết ra những chữ nguệch ngoạc: "Cứu tôi!"

Chàng trai! Giúp bà một tay! Lúc ra khỏi nhà, hãy nhìn phía trước cho bà, nhắc bà cẩn thận kéo vấp thêm; khi mở cánh cửa nặng cho bà, hãy nói: "Cẩn thận kẹp tay!" Bà xem có quên gì không? giống như ngày xưa bà đã nói với con vậy.

Được như thế, con đã thực sự trưởng thành.

LỊCH SỬ SỐNG

Nghe con kể bài tập về nhà của thầy dạy sử, cha thật khâm phục thầy.

Giảng về lịch sử những cuộc chiến tranh ở châu Âu cách đây trăm năm, thầy bảo lớp con hãy tưởng tượng mình là tổng biên tập, dùng kỹ thuật hiện đại để làm ra một tờ báo về đời sống thời đó.

Thế là lớp con phải viết xã luận, dựa vào các sự kiện để viết phỏng vấn, vẽ tranh minh họa và biếm họa, dự báo thời tiết, thậm chí soạn quảng cáo. Vì thế lớp con phải thuộc về giai đoạn lịch sử đó phải tìm các bức vẽ, tìm hiểu phong tục tập quán, lại còn phải hiểu địa lý; nếu không thì không thể vẽ minh họa, không thể dự báo thời tiết, cũng không thể bắt chước các cuộc phỏng vấn ở châu Âu cách đây trăm năm.

Trong quá trình đó, lớp con học được cách biên tập báo, nâng cao kỹ năng viết lách, hiểu mẹo vẽ tranh biếm họa thời sự, thậm chí cả cách thiết kế quảng cáo. Quan trọng hơn là: thầy khiến lớp con phát huy năng lực tưởng tượng, khiến những sự kiện lịch sử trở nên sống động.

Những tên đất, tên người khô khan, vốn không có gì liên hệ gì với học sinh bỗng được thổi vào luồng khí mới. Từ những tư liệu thời đó, lớp con có thể đào sâu suy nghĩ cảm nhận mối liên hệ giữa mỗi cá nhân và thời đại, Khi hiểu được nhân tình thế thái, chỉ từ một chuyện tình nhỏ mà gắn với thời đại lớn, con cũng có thể viết được một câu chuyện sống động!

Thầy giáo giỏi không chỉ là dạy con làm thế nào để thi được điểm cao, càng không phải là bắt con học thuộc như một con vẹt, mà là khiến học sinh hứng thú - tựa như nam châm hút sắt, "hút" ra được kiến thức hữu ích, đồng thời khơi dậy tiềm năng của học sinh.

Người thầy giỏi là người dùng học vấn sống động để dẫn học trò tới miền trời cao đất rộng!

QUÝ NHÂN TỪ ĐÂU ĐẾN

Từ "quý nhân", tin rằng con đã biết, bởi ba năm trước nhà có khách, cha nói trước với con, khách là quý nhân của cha, nhờ có ông ta mà sau này cha thành công. Khi đó con không hiểu, nhưng lúc ở bàn ăn con nói với khách: "Bố cháu nói bác là quý nhân của bố!"

Khi đó cha để ý, ông ta rất sung sướng bởi cha không quên trước kia ông ta tốt với cha thế nào. Nhưng sau đó nghe kể lại, khi về nhà, vợ ông ta đã nổi đóa, nói chồng mình đến công việc ổn định còn không có, làm sao là "quý nhân" cho người khác được?

Bà vợ đã sai, bởi làm quý nhân thì không nhất thiết phải phú quý; khi chúng ta tìm quý nhân phù trợ cho cuộc đời mình, xin đừng tìm ở nơi mà người đời gọi là tầng lớp vinh hoa phú quý.

Nhiều quý nhân lại chỉ là những người hết sức bình thường; mà người bình thường chúng ta, lúc nào cũng có thể tìm thấy một "quý nhân" có ảnh hưởng lớn tới đời mình. Thậm chí ta coi ai đó là quý nhân thì chính họ cũng không biết!

Ngày xưa có người viết thư cho thừa tướng nước Yên, vì hơi tối nên người đó bảo gia nhân thắp đuốc rồi vô tình viết hai chữ "thắp đuốc" vào thư. Thừa tướng nước Yên nhận được thư, đọc đến hai chữ "thắp đuốc" thì cảm động, cho rằng nó có ý là "cần quang minh chính đại" và "tuyển chọn hiền tài" cho vua. Bức thư đã khởi nguồn cho nước Yên cường thịnh.

Truyền thuyết kể rằng, Lý Bạch hồi nhỏ không chăm học, ngày nọ bỗng gặp một bà già đang mài thanh sắt xù xì thành kim khâu, từ đó mới ngộ ra và khổ công học hành, trở thành "thi tiên".

Khi vẽ ở giáo đường Sistine, Michelangelo cảm thấy không hài lòng với tác phẩm của mình, nhưng vì đã xong phân nửa nên tiếc không vẽ lại. Một hôm đến quán rượu, Michelangelo thấy chủ quán đổ đi cả thùng rượu hỏng, ông mới quyết tâm làm lại từ đầu, vẽ nên một tác phẩm bất hủ.

Người nhà quê viết "thắp đuốc", bà già mài kim, và ông chủ quán rượu ở trên có biết được mình đã mang lại thành công cho người khác? Mà họ chẳng phải là "quý nhân" của thừa tướng nước Yên, Lý Bạch và Michelangelo sao?

SAI PHẠM VÔ TÌNH

Trên chuyến bay từ Florida tới New York, một lưu học sinh cười hì hì và đưa cô tiếp viên hàng không mảnh giấy viết: "Tôi đeo bom, tôi muốn cướp máy bay".

Cô tiếp viên hàng không cũng cười khúc khích trả mảnh giấy lại cho cậu ta rồi đi. Một phút sau, cô ta quay lại, nói: "Anh đưa mảnh giấy cho tôi xem!", rồi mang nó đi.

Khi máy bay hạ cánh, gần trăm nhân viên an ninh vũ trang tới bao vây máy bay. Cậu lưu học sinh hét lớn: "Tôi chỉ đùa một chút thôi mà. Lúc đưa mảnh giấy, mọi người xung quanh đều cười, đều biết tôi chỉ đùa. Họ có thể làm chứng!", song không có tác dụng gì.

Cậu ta bị đưa lên xe tù, ra tòa, đối mặt với bản án mười lăm năm tù.

Cha vừa từ Đài Loan về New York đã được nghe mẹ kể câu chuyện báo mới đăng ở trên. Kể xong, mẹ đầy vẻ thương cảm:

"Cậu thanh niên đó thật đáng thương! Em tin nếu con mình ở vị trí cậu ta, lại thêm bạn bè xúi giục để vui đùa, thì nó cũng làm thế!"

Đúng rồi! Câu cuối của mẹ mới đáng giật mình,, và đó là lý do chính để mẹ kể cho cha câu chuyện trên. Cha mẹ đều biết thanh niên rất dễ mắc sai phạm vô tình, mà có khi lại là sai phạm gây hại cả đời, không gì hàn gắn nổi.

Vấn đề ở chỗ: thế nào là vô tình? say rượu, lái xe đâm người có phải cố tình giết người? tình cờ chơi thử ma túy một lần, gọi là thử nghiệm sống có phải cố tình sai phạm? mềm lòng trước bạn bè mà chuyển bài thi cho bạn chép có phải cố tình phạm quy?

Những việc trên đều không đều không có động cơ xấu, nhưng lại gây ra chết người. Nghiện ngập, gian lận thi cử... dù nặng nhẹ ra sao thì cũng ô danh một đời.

Còn vì sao cha phải nói nhiều như vậy, tin rằng con cũng đã hiểu. Hôm nay ra sân sau, thấy trên đất cắm rất nhiều chân que pháo thăng thiên, cha mới biết nhân lúc mẹ đi vắng, con đã mời Kenny tới đốt pháo.

Con biết rõ đốt pháo ở New York là phạm pháp, cũng biết ở nơi đây đầy lá vàng, trời hanh vật khô này rất dễ bén lửa, vậy mà còn đồng ý cho bạn lấy rừng cây sau vườn để che mắt. Nếu chẳng may gây cháy, bất kể là cháy nhà mình, cháy nhà người khác, hay cháy rừng sau nhà, chúng ta đều phải đền bù thiệt hại và chịu trách nhiệm trước pháp luật!

Chắc con còn nhớ có lần Kenny rủ con ra công viên để tập bắn bằng chiếc cung đồ chơi có thể sát thương. Hàng xóm báo cảnh sát, lập tức xe cảnh sát lao đến ngay.

Hai hôm trước, cha thấy bạn con để lại súng đồ chơi như thật, trong bụi cây nhà ta, rồi còn phát hiện bồn hoa trong nhà ta bị làm bìa, bắn thủng lỗ chỗ như tổ ong.

Tất cả các việc trên, con đều giải thích với cha rằng: "Bạn con không ác ý, con cũng vô tình!" Giờ con nên biết, vô tình có thể tạo ra hậu quả xấu. Nếu những người mở khóa kia là trộm thì con là đồng phạm; nếu chẳng may cung và súng hơi của Kenny làm người ta bị thương, con cũng không thể trốn tránh mối liên quan. Hiện con còn nhỏ, nếu sau này lớn lên mà vẫn quan hệ xô bồ, không biết đánh giá hành vi của mình, e sẽ vô tình chuốc lấy họa lớn.

Cuối cùng, cha kể cho con câu chuyện mười một năm trước.

Trước khi đi Mỹ, cha nhận điện thoại của một học sinh cũ. Cha vẫn nhớ rõ giọng hoảng hốt của cậu ta, kể rằng do một người bạn có tiền mà vẫn lần khần trả nợ, nên cậu ta rủ mấy người bạn giữ cậu kia lại, bắt gia đình cậu kia phải trả tiền. Cậu học sinh của cha cho rằng mình không làm gì sai, động cơ chỉ là muốn lấy lại tiền cho vay. Nào ngờ gia đình kia báo cảnh sát, cậu học sinh của cha bị buộc tội bắt người tống tiền có tổ chức.

Sau đó, vì phải đi Mỹ ngay nên cha không liên hệ được với cậu học sinh cũ. Nhưng mười năm nay, mỗi khi thấy ai đó trẻ tuổi, không tiền án, gia đình lương thiện, chỉ vì một phút nông

nổi mà mắc tội, là cha lại nghĩ đến cậu ta, nghĩ đến con đường đại học tạm thời phải gián đoạn.

Hãy nhớ! Chàng trai! "Vô tình" thường cũng là một kiểu sai phạm!

ĐẤU TRANH LÝ LỄ

Hai hôm nay thấy thần sắc con có vẻ không ổn, cha nghĩ bụng nhất định con có chuyện gì ở trường. Gặng hỏi một lúc, con nói đã tranh biện với thầy dạy Anh văn về phương pháp tính điểm. Thầy đố lý nên có vẻ bức, không để ý đến con, thậm chí khi con giơ tay phát biểu, thầy cũng tảng lờ. Cha không thể không nói: "Tốt lắm! Chàng trai! Cha ủng hộ con!"

Chắc con sẽ rất ngạc nhiên vì sao cha dường như cổ lỗ này lại có thái độ như vậy. Nhưng con cần biết: đấu tranh tới cùng chống bất hợp lý, không khuất phục để bảo vệ lẽ phải là thái độ của cha từ xưa tới nay. Cha tin rằng, mỗi người trong xã hội dân chủ đều cần có thái độ đó. Bảo vệ lẽ phải, bảo vệ niềm tin của mình còn là điều kiện cốt yếu để thành công trên đường đời. Xin xỏ có thể thành công, nhưng thành công không vẻ vang; đấu tranh có thể thất bại, nhưng thất bại cũng oanh liệt. Bởi vậy, chỉ cần con hòa nhã, có phong cách tranh biện của người quân tử, thì đấu tranh với người quyền uy đến đâu, cha cũng ủng hộ con.

Còn nhớ hồi học cấp ba, dù điểm kiểm tra không tệ điểm thi rất tốt, nhưng cha luôn bị thầy dạy toán cho điểm thấp do vắng mặt để làm báo trường tới, hay đi thi diễn thuyết. Hồ đó, cha đã tức đến mức muốn bỏ con ếch bị mổ thực nghiệm vào ngăn kéo của thầy.

Ngày đầu tiên vào trường Mỹ thuật, thấy trong phòng giáo viên treo một bức tranh khá đẹp, cha hỏi thầy bức đó được xếp thứ mấy trong cuộc thi của trường. Thầy nói bức đó đáng xếp thứ nhất, nhưng vì người vẽ hay trốn học nên chỉ cho thứ nhì. Cha lập tức bày tỏ, thi tranh là luận xấu đẹp, tranh đẹp phải xếp thứ nhất, khiến thầy rất bức tức.

Hồi mới tới Mỹ, trên chuyến xe bus đường dài đi về phía nam, cha bị xếp xuống hàng ghế cuối. Trên xe còn rất nhiều ghế trống, cha lập tức hỏi người bán vé có phải vì kỳ thị chủng tộc mà xếp người da vàng xuống chỗ gần buồng vệ sinh hay không, kết quả cha lấy được chỗ ghế ở trên.

Nghỉ hè về Đài Loan, nhận thấy việc quản lý tòa nhà chúng ta ở trước kia khá vô lối, cha cùng hai hộ nữa đi vận động gần một trăm hộ khác mở một cuộc họp về quản lý. Trong quá trình đó, cha gặp vô vàn trở lực, thậm chí họ hàng ta sống trong tòa nhà đó cũng kiên quyết phản đối, cho rằng cha rối việc sinh chuyện.

Chính như con nói, phương pháp tính điểm của thầy không công bằng, các bạn lớp con đều rất bất bình nhưng không dám nói, chỉ có con nói ra, lại còn tranh biện từng mục một. Dần lớn

lên, con sẽ thấy người có đạo đức không ít, nhưng người có dũng khí không nhiều. Vấn đề là, nếu không ai dám đứng ra đấu tranh, bất công sẽ vĩnh viễn là bất công, đè nén sẽ vĩnh viễn là đè nén. Từng đấu tranh, cha rất ủng hộ con làm một người tranh đấu có phong thái.

Con chú ý, cha nói là người tranh đấu có phong thái, chữ "phong thái" ở đây rất quan trọng. Xem cuộc biện luận giữa các ứng cử viên tổng thống, nhà bình luận thường ưu ái ứng cử viên nào giữ được nụ cười ung dung từ đầu đến cuối. Dù bị kích động đến đâu, con cũng phải giữ được thái độ bình thản và tư duy mạch lạc, đấu tranh với "việc" chứ không phải đấu tranh với "người", tôn trọng người mà con đấu tranh. Bởi con đấu tranh vì lẽ phải chứ không phải để bôi xấu đối phương.

Tất nhiên cha cũng phải nói với con, người dẫn đầu cuộc đấu tranh thường là người hy sinh. Vì tranh biện với hai thầy mà cha không còn cơ hội tốt nghiệp đại học hạng A, cũng từng vì lý do "quá hạn trả bài" mà suýt không được tốt nghiệp. Hồi học cấp một, cha và một cậu nữa còn bị thầy dạy vẽ đánh vào lòng bàn tay. Nhưng cha không hận các thầy, bởi nếu cha có lý mà các thầy không tiếp thu là thầy sai; nếu cha vô lý thì cũng có cơ hội tự xét lại mình. Sau cuộc tranh đấu, bình tĩnh suy nghĩ lại, ta có thể thay đổi hoặc tìm cách đấu tranh khác, đều là bổ ích. Như hiện nay làm giáo sư đại học, dù cũng hay bị sinh viên nhiều phiên làm cho tức điên, nhưng cha vẫn kiềm chế để về nhà suy nghĩ. Có lẽ do kinh nghiệm thời đi học mà cha biết đặt mình vào vị trí khác để xem xét vấn đề.

Cha tuyệt đối không bao giờ trù điểm học sinh vì tranh cãi. Có thể cha bực một lúc, nhưng không bao giờ bực mãi. Nhất là khi biết học sinh mình đúng, cha còn phải cảm ơn vì họ đã chỉ ra sai lầm, thậm chí còn khôi phục dũng khí của họ. Có thể không thích, nhưng cha vẫn đánh giá cao học sinh cãi mình. Cha biết rằng, trong cuộc đời rộng lớn mai sau, vượt lên được là những người có cốt cách và dũng cảm, thường không phải là những người chũi mũi vào sách vở.

Chỉ cần con giữ lòng kính trọng, giữ lễ nghĩa, nói lên lẽ phải, đấu tranh bằng lý lẽ, thì môn này có hỏng cha vẫn khen ngợi, đồng thời hy vọng con vì bất bình mà quyết chí học hành, sau này thành công ở chính môn mình thi hỏng. Còn nếu vì thầy giáo không đếm xỉa đến lý lẽ mà khiến con suy sụp tinh thần, từ bỏ mọi nỗ lực, con sẽ thật sự là một kẻ thất bại.

Giữ vẻ tươi tỉnh, có lẽ ngày mai con sẽ thấy thầy cười lại với con - cậu học trò dũng cảm!

“GIỜ ĐẦU CHỊU TỘI”

Mẹ nói với cha, gần đây, lúc ngồi trên xe con cứ cầu nhàu oán thán phải đi học xa quá. Mẹ

nói nếu không bận lái xe thì đã cho con cái tát.

Gần đây, bà cũng thường bảo, rất khó đánh thức con, phải lay gọi năm lần bảy lượt con mới chịu dậy.

Khi đó cha nghĩ, lúc con cầu nhau, sao mẹ không lập tức dừng xe, bảo con xuống, cho con quyết định về nhà hay đi học, sau đó tính tiếp. Chỉ một lần như vậy là con không thể cầu nhau trên xe nữa, bởi có chịu phạt, con mới hiểu được mẹ đưa ra ga tàu điện ngầm là may mắn lắm rồi.

Còn bà, hôm nào đó sẽ chỉ gọi một lần, không lay con dậy; mẹ cũng không đợi con nữa, để con muộn học vài lần là lập tức khỏi căn bệnh lay mãi không dậy.

Cha tưởng tượng, khi phải đứng ven đường cao tốc, đột nhiên tỉnh mộng, thấy chung quanh không có ai giúp đỡ, thì con sẽ hoảng loạn như thế nào. Nhưng cha tin con sẽ suốt đời không quên trải nghiệm đó.

Vấn đề là, bà và mẹ không thể nhẫn tâm làm như vậy, còn con không nhận được bài học nên không biết sửa đổi, không "giơ đầu chịu tội"* (Nguyên văn: "Đương đầu bồng hất", câu của nhà Phật chỉ việc chịu phạt.) nên không "giác ngộ" được.

Hai tuần đầu năm học, lẽ ra không còn ai nhập học nữa, nhưng đó lại chính là thời điểm bộ môn nhập học của các trường đại học ở Mỹ bận rộn nhất, bởi nhiều sinh viên vỡ mộng học đại học xa nhà, quệt nước mắt nước mũi quay về, lại được bố mẹ dắt đi xin nhập học một trường ở gần. Nguyên nhân thật đơn giản: họ không chịu nổi cảnh xa nhà.

Đến kỳ nghỉ đông, bộ môn nhập học của các trường học ở Mỹ lại một phen khổ sở vì sinh viên chuyển trường, bởi một số cô cậu vốn học rất giỏi ở cấp ba đã không trụ nổi ngay ở học kỳ đầu của đại học.

Nguyên nhân cũng đơn giản: Ở nhà, họ quen bị áp chế. Ngày ngày vừa đi học về, cha mẹ đã hỏi hôm nay có bao nhiêu bài tập, sau đó giám sát làm từng bài một. Thời gian của họ, lẽ ra họ phải tự sắp xếp, cuối cùng lại để cha mẹ làm thay. Đến ngày phải một thân học xa nhà, không còn ai áp chế, mọi việc đều rối tung tự nhiên sẽ xuống dốc không phanh.

Cha hay nghĩ, những cô cậu học đại học gần nhà, được cha mẹ bao bọc, vẫn nằm trong quỹ đạo của cha mẹ thì sau này tốt nghiệp sẽ làm gì? Vì thế cha có thể nói: Những học sinh có thành tích tốt không phải do tự giác học tập, thì ai dám bảo đảm khi ra đời họ sẽ đứng hàng đầu.

Bởi vậy, hôm nay cha quyết định sẽ không ép con làm bài tập, không giục con tập đàn, không gọi con dậy. Cha cũng giữ niềm tin rằng: để con đi học ở Manhattan là quyết định chính

xác.

Cha mẹ không thể giúp con mãi trên đường đời.

ẤN TƯỢNG SAI LỆCH

Hai người cùng đến New York trong một thời gian ngắn, một người ấn tượng New York là thành phố lãng mạn nhất thế giới, và hy vọng có dịp ở lại lâu hơn; người kia lại cảm giác New York là địa ngục trần gian, cho rằng ở New York thêm bao lâu nữa cũng không thêm.

Vì sao ấn tượng của họ về New York khác nhau đến vậy?

Người thích New York nói, vừa ra khỏi sân bay, ông ta đã được bạn đưa đến nghỉ chân ở khu Queens, sau đó gọi taxi tới Bảo tàng nghệ thuật thành phố (Metropolitan Museum of Art), ăn tại quán đối diện bảo tàng, sau đó đi theo đường ven Công viên trung tâm tới Đường số 5 sầm uất nhất thế giới, xem tòa tháp Trump (Trump Tower), vườn trúc JBM, tới sân trượt băng của Trung tâm Rockefeller, sau đó lên tầng thượng tòa nhà Đế chế (Empire State Building) để thưởng thức phong cảnh Manhattan rồi gọi xe về.

Người ghét New York thì nói, vừa ra khỏi sân bay, ông được bạn gọi taxi đưa tới khách sạn ở gần đường 42, sau đó đưa ông tới ga tàu điện ngầm trung tâm để tới Bảo tàng lịch sử tự nhiên (American Museum of Natural History), đi tàu điện ngầm tới ăn ở khu thương mại, tới Tòa tháp đôi (World Trade Center) để thưởng thức phong cảnh đêm Manhattan, tới quảng trường Thời đại, dạo xem cửa hàng dành cho người lớn rồi trở về khách sạn.

Con có biết vì sao ấn tượng về New York của họ lại khác xa đến vậy? Dù cả hai được bạn tiếp đãi tốn kém không ít, đều được đưa tới bảo tàng và những tòa nhà nổi tiếng nhất; nhưng người trước được đưa qua khu cao cấp, thấy công viên yên tĩnh, thấy bộ mặt đô thị giàu sang và sạch sẽ; người sau lại thấy tàu điện ngầm hôi tanh, khu thương mại lộn xộn, quảng trường Thời đại bẩn thỉu, còn phải chịu thêm tiếng ồn ỹ ngay cạnh khách sạn.

Vấn đề là: nếu không có dịp tới New York lần nữa, ấn tượng của họ về New York sẽ kéo dài suốt đời. Họ đều đã mắt thấy tai nghe New York, nếu nghe họ phát biểu cảm tưởng, con cho là họ đúng hay sai?

Đừng nghĩ cha "bé xé ra to", bởi rất nhiều người mắc căn bệnh "sờ voi", có thể nói rằng ai cũng mắc căn bệnh đó. Thậm chí nhiều người chưa mắt thấy tai nghe, hoặc chỉ nghe tin đồn thổi mà cũng phán chắc như đinh đóng cột.

Làm như thế, người thiệt hại là ai?

Chính là những người có ấn tượng sai lệch và người bị ấn tượng sai lệch. Người có ấn tượng sai lệch cả đời sẽ không còn muốn tiếp xúc, tìm hiểu; mất cơ hội tới thăm những nơi đẹp đẽ, kết giao với những người bạn tốt. Người bị ấn tượng sai lệch vĩnh viễn không có cơ hội giải thích, đồng thời chịu tổn hại vì những lời đồn đại điều ngoa.

Đời này có gì hoàn hảo đâu? Thành phố càng sạch sẽ thì hệ thống nước thải càng lớn; càng không nhìn thấy rác thì đống rác cạnh thành phố càng to như núi. Đến người còn có động mạch và tĩnh mạch, ai có thể vì thấy "gân tay" xấu xí mà cắt bỏ tĩnh mạch đâu?

Bởi vậy, đánh giá con người, sự việc, thậm chí nghe người khác quả quyết, chúng ta vẫn cần giữ thái độ khách quan. Người xưa nói "tin hết ở sách chẳng thà không có sách", nếu tin hết ở sách chẳng thà không có sách", nếu tin tất cả những gì người khác nói thì chẳng phải phí phạm năng lực quan sát của bản thân sao?

Còn nhớ hồi cha ở sở nghiên cứu, có giáo sư đã phát biểu trên giảng đường "Tần Thủy Hoàng là kẻ xấu!" khiến nhiều nghiên cứu sinh thấy phản cảm. Bởi đó là sở nghiên cứu, không phải nhà trẻ. Nghiên cứu cần dữ liệu lịch sử khách quan, không phải để đưa ra ý kiến chủ quan. Vị giáo sư kia chưa dẫn sử liệu mà đã phán ngay một câu "Tần Thủy Hoàng là kẻ xấu!", vừa chủ quan, vừa bùng tai bịt mắt người khác, khiến họ mất năng lực phán đoán.

Vì nghe con bình phẩm các bạn cùng lớp một cách rất chủ quan nên cha mới nói nhiều như vậy. Bởi nó có liên quan đến cả đời con, cũng liên quan đến công việc và những người mà cả đời con tiếp xúc.

KARATE

Trưa nay, lúc cha con ta đang dọn vườn, con nhặt hai viên ngói lên, bảo cha dùng karate chặt gạch. Khi cha dễ dàng làm được, con tròn mắt, hỏi dồn cha học môn phái gì, luyện tập từ lúc nào?

Cha nghĩ, mỗi câu con trai mười ba, mười bốn tuổi đều bắt đầu có tinh thần thượng võ, cha không phải là ngoại lệ. Thời đó, cha thường đọc sách kiếm hiệp khách, bốn phương giang hồ. Cha cũng rất hâm mộ những nhân vật trẻ tuổi lông mày sắc như lưỡi kiếm, mắt sáng như sao, răng trắng, môi đỏ, mũi thanh tú, thân pháp mềm mại như cây ngọc trong gió. Cha cũng mua may gậy gộc, thử dùng tay chặt gạch, thậm chí còn mua những sách kiểu "Thiếu Lâm bí kíp", "Dịch cân kinh" để tập theo.

Chặt gạch là món cha luyện lâu nhất, chủ yếu dùng để trình diễn cho oách. Quả thực qua hai năm luyện tập cha cũng có chút thành tích. Cha từng chặt được mấy viên ngói xếp chồng, phạt

một góc bàn của trường, cũng từng chặt được hai viên gạch mới nung. Nhưng có lần bạn học đưa đến viên gạch thừa của ngôi nhà cũ làm từ thời Nhật chiếm đóng, cha chặt sừng cả tay mà viên gạch không hề suy suyển.

Con nên biết, khi ta dùng karate chặt gạch, nếu gạch vỡ được thì lực từ tay phát hết ra, ta không bị tổn thương. Ngược lại, gạch không vỡ, phát ra phản ngược trở lại, lúc đó càng dùng lực mạnh lại càng tổn thương nặng.

Còn nhớ hồi học lớp mười, bạn cùng lớp mang gạch, ván gỗ đến mời cha ra tay. Vì sĩ diện, cha không thể không cố làm. Sau khi về nhà, cả đêm tay cha chịu đau nhức; sớm hôm sau đi học cha lại còn cố giả bộ bình yên vô sự. Dần dà cha nhận ra mình có triệu chứng rung tay, thậm chí vẽ những chi tiết nhỏ là có vấn đề. Cha cũng nhận ra chỉ co bàn tay luyện "thiết sa chưởng" mới bị như vậy. Cứ tưởng rằng đối thủ sẽ giao người ra cho mình "chặt", mong không thành, hóa ra chỉ có mình chịu thiệt. Thực tế không thể dựa vào loại võ công vật như vậy, cha ngừng luyện tập.

Vì thế, hôm nay con hỏi cha luyện tập võ hồi nào, cha phải nhấn mạnh một lần nữa: trừ khi tìm được thầy võ thật giỏi để tập luyện có hệ thống, còn nếu chỉ tập luyện như cha, biết được mấy ngón để rồi hóa tay run thì chẳng thà đừng tập.

Dù sao, trong lúc tập chém gạch, cha cũng ngộ ra được vài điều, đó là:
Khi tinh thần không vững, chỉ sợ lực phản lại tay thì càng không chặt được.

Khi cố chứng tỏ mà không được, ta rất dễ hoang mang, nhụt chí, rốt cuộc bản thân lại chịu tổn thương thêm.

Cha không mong con học chém gạch mà mong con ghi nhớ mấy lời của cha.

LÀM NGHIÊN VÀ LÀM NGƯỜI

Trong lần về Đài Loan dịp nghỉ đông năm nay, cha tới nhà một thợ chạm nghiên mực ở Nhị Thủy. Tuy mua không nhiều nghiên, nhưng cha ngộ ra được nhiều điều.

Những chông nghiên xếp ngoài cửa hàng của bác thợ đều làm từ đá dưới suối lấy lên. Những viên đá có bề ngoài màu xám, thật khó tin là sau khi chạm trổ, chúng lại trở thành những chiếc nghiên có màu tía, xanh sẫm và đen bóng.

Bác thợ nói, đá lấy dưới suối lên nhất định phải phơi nắng, bởi rất nhiều viên trong dưới nước thì đẹp nhưng lại bị những vết nứt rất khó nhận ra. Chỉ có phơi nắng phơi mưa, vết nứt mới lộ ra, thậm chí làm vỡ cả đá.

Bác thợ nói, đá chưa mài rũa thì không dễ gì nhìn ra hoa văn và màu sắc; rảy nước lên thì hoa văn và màu sắc hơi hiện ra, để khô lại không thấy; chỉ sau khi mài rũa và đánh bóng, chúng mới hoàn toàn hiện ra và tồn tại mãi. Bác thợ còn nói, thực ra viên đá nào cũng đều rất đẹp, dù không làm nghiên được thì chúng cũng có đủ sắc thái, đáng để thưởng ngoạn.

Cha nài nỉ bác thợ để cha tự mình chạm một chiếc nghiên vuông. Bác thợ đưa cho cha một chiếc chạm và một chiếc búa. Cha hỏi nếu chiếc chạm này cùn thì làm thế nào, bác thợ nói dùng ngay nghiên mà mài, bởi đá làm nghiên vừa mịn vừa cứng, là thứ đá mài tốt nhất.

Cha tỉ mẩn chạm bề mặt nghiên, bác thợ vội chỉ bảo ngay: Bất kể chạm gì lên đài nghiên, trước tiên phải bắt đầu từ đáy. Đáy không phẳng, mũi chạm phía trên nghiên sẽ không chính xác, không thể làm nghiên đẹp được.

Trên đường về, cha nghĩ mãi: nghiên có khi cũng giống như người, bất kể khô vụng thế nào, hễ qua rèn rũa là lộ vẻ đẹp. Tất nhiên thứ nghiên tốt phải được làm từ thứ đá mịn, chạm vào như làn da, đồng thời lại phải cứng như đá mài, thứ đá đó tất phải được dãi nắng gió; giống như người quân tử nho nhã văn vẻ, bề ngoài ôn hòa mà bên trong nhiệt huyết, sau khi chịu lao khổ cả tinh thần lẫn thể xác mới có thể làm được việc lớn.

Cha cũng nghĩ: rèn luyện trong công việc giống như lúc chạm đá thành nghiên. Tất nhiên, quan trọng nhất là: chạm nghiên phải bắt đầu từ đáy; đẹp để tinh xảo đến đâu cũng đều từ gốc mà nên.

Dù cho việc làm "nền tảng" là khô khan nhất!

MÔN HỌC LẮNG NGHE

Trong cuộc chuyện trò, thường xuất hiện hiện tượng sau:

Một người đang say sưa nói bỗng nhận thấy những người khác thì thào vào tai nhau một câu chuyện khác, hóa ra người nghe dường như đã quay sang chủ đề nào đó rồi.

Đúng khi người đó đang ngượng ngùng không biết nên làm gì, nếu như con là người lắng nghe duy nhất, thậm chí hỏi to: "Tiếp tục đi! Chuyện ra sau?" Nhất định người diễn thuyết sẽ như bắt được vàng, nở nang mặt mũi, khôi phục tinh thần để nói tiếp câu chuyện.

Ai cũng đều có thể lâm vào những cảnh như vậy: đang nói dở dang thì không biết nên phải làm gì; hoặc từng dịp thời "giải nguy" cho bạn; cũng có thể từng ngắt câu chuyện của người khác để nói sang chuyện của mình.

Nhưng cha tin rằng, điều làm con cảm kích nhất là có người bạn đã hỏi "Tiếp tục đi! Chuyện sau ra sao?"; còn điều làm con bức tức nhất là bị dội một gáo nước lạnh, mọi người chuyển

sang chủ đề khác.

Nói chuyện khiến người nghe tập trung chú ý là một môn học.

Lúc nghe, tập trung chú ý vào người nói càng là một môn học.

Về trước là tài năng, về sau là đức tính.

Đức tính đó bao hàm sự tôn trọng, độ lượng và nhẫn nại - không phải ai cũng làm được.

Khi đi nghe nói chuyện hay biểu diễn nhạc, chúng ta phải biết đến đúng giờ, không rì rầm trò chuyện, cũng không nên rời ghế sớm, bởi đó là sự tôn trọng người trên sân khấu.

Dù người trên sân khấu thể hiện rất dở mà con vẫn lắng nghe một cách điềm tĩnh, đó chẳng phải là nhẫn nại sao?

Vấn đề là: con chỉ phải nhẫn nại nhất thời, còn nếu rời ghế giữa chừng, con có thể gây tổn thương cho người trên sân khấu vĩnh viễn.

Một diễn viên sân khấu nói với cha, cả đời ông không bao giờ quên lần đang biểu diễn độc thoại, đột nhiên nghe phía dưới có tiếng cắn hạt dưa. Chỉ một tiếng thôi, nhưng ông đã giận đến mức muốn nhảy xuống dưới bóp cổ người kia.

Vì sao ông ta giận giữ vậy?

Vì ông ta thấy mình không được tôn trọng. Chỉ một tiếng cắn hạt dưa thôi mà làm tổn thương lòng tự trọng của ông ta. Mà vết thương kiểu đó thường đau vĩnh viễn.

Còn vì sao cha nói lắng nghe cũng là một sự độ lượng?

"Việc không liên quan tới ta thì ta không quan tâm", con sẽ thấy nhiều chuyện, với người nói là rất quan trọng, nhưng với người nghe lại rất vô vị. Ví như một cô gặp vấn đề với người yêu, kể lể, dạo này rất ít nhận được thư, gọi mấy cuộc điện thoại rồi mà không gặp; bà mẹ đặc ý nói con được mấy điểm mười, mấy lần được xếp thứ nhất; thậm chí người say mê chó huyền thoại về con chó của ông ta thông minh như thế nào... Nếu con không độ lượng, không hiểu tình cảm của người đang yêu, của bậc làm cha mẹ, cả của người nuôi con vật cưng, thì không thể nhẫn nại và tôn trọng, và càng không thể lắng nghe mãi được.

Trên chuyến xe đường dài, một người bạn của cha tâm đắc mấy tiếng liền về cách gấp hoa giấy do ông ta mới nghĩ ra, dường như ông tự cho mình là nghệ sĩ gấp hoa giấy vĩ đại nhất trên đời, lại còn nghĩ cách mở thị trường khắp thế giới.

Mấy tháng sau, ông bạn lại đổi chủ đề, chỉ nói đến một bí pháp cổ tổ truyền, không những có thể sản xuất đại trà mà còn có thể đoạt giải Nobel. Bạn đồng hành trách cha sao cứ nghe mãi, lại còn tung hứng. Biết rõ ông ta chỉ dẹt mọng, sao không "bóc mẽ" ngay, việc già phải làm

người nghe duy nhất của ông ta để chịu khổ.

Cha nói: Bởi ông bạn đã bao lần gặp thất bại, giờ chỉ còn biết dẹt mộng. Có những người ta nên làm họ tỉnh mộng, nhưng cũng có những người chỉ còn quyền mơ mộng, ta không nên tước bỏ.

Nhấn nại để nghe được như vậy vì cha hiểu nỗi khổ của ông bạn, cũng có thể nói là vì độ lượng.

Từ một số chuyện trên, con sẽ thấy lắng nghe người khác nói là một môn học lớn! Con cần học tôn trọng, học khoan dung, học thấy hiểu, cũng nhờ thế mà khiến người khác cảm kích.

BẠN ĐƯỜNG DÀI

Hôm nay, khi con đi chơi với Henry, cha gọi con lại để dặn rằng đừng kể với bạn là cha mẹ sắp mua nhà mới.

Con nhìn cha vẻ không hiểu nhưng vẫn miễn cưỡng gật đầu.

Đúng vậy! Có thể con cho cha là giả tạo, nhưng tình cảm của cha là chân thật.

Vì sao con không nói được, huống hồ Henry là bạn tốt của con? Nhưng con cũng biết, cha mẹ Henry sắp bị điều sang nước khác. Dù nơi sắp đến có thế nào, cậu ta sẽ vẫn rất lưu luyến chỗ đã ở mười năm, sẽ thấy mất mát. Có thể cậu ta đã từng đòi ở lại nên bị cha mẹ trách mắng. Cha mẹ cậu ta đâu có tự nguyện chuyển đi, trong lòng chắc rối bời.

Vả lại khi chúng ta chuyển nhà, gia đình cậu ta cũng đi rồi, vậy con kể chuyện việc chuyển nhà mới thì có nghĩa gì? Kể để cho thấy cha mẹ con giỏi? Cho thấy con có cuộc sống "oách" hơn? Hay cho thấy con sung sướng hơn hẳn cậu ta?

Là bạn tốt nhất của con, con chuyển tới nơi tốt hơn, cậu ta nên mừng cho con. Nhưng ngược lại, bạn con phải đi xa, liệu con có nên chia sẻ nỗi buồn với bạn không?

Con nói với một người bạn sắp đi xa rằng mình không những không hề buồn như bạn mà còn sung sướng vì sắp có phòng riêng trên gác thì có gì tốt cho cả bạn và con? Nó chỉ làm hai người thêm xa cách.

Là bạn tốt nhất của con, con chuyển tới nơi tốt hơn, cậu ta nên mừng cho con. Nhưng ngược lại, bạn con phải đi xa, liệu con có nên chia sẻ nỗi buồn với bạn không?

Con nói với một người bạn sắp đi xa rằng mình không hề buồn như bạn, mà còn sung sướng vì sắp có phòng riêng trên gác thì có gì tốt cho cả bạn và con? Nó chỉ làm hai người thêm xa cách.

Bởi vậy, nói một số điều về đất nước bạn sắp đến, như gia đình chúng ta sẽ tới đó thăm cậu ta, mong rằng khi nào cậu ta về nước thì đến nhà ta chơi; trong tương lai, hai người vẫn có thể viết thư cho nhau, cùng trao đổi tin tức. Điều đó sẽ khiến cậu ta có thêm sức mạnh để đối mặt với hoàn cảnh mới.

Đó mới là những điều bạn bè nên nói.

Với người thất ý, đừng nói chuyện đắc ý, bởi chỉ làm cho người ta thêm buồn tủi. Dù đang vạn sự như ý, cũng nên nói một chút khó khăn của mình cho bạn.

Trước người đắc ý, đừng nói chuyện thất ý, bởi người đắc ý thường không thể thông cảm với nỗi khổ người thất ý. Cho dù đang gặp muôn vàn trắc trở, cũng nên xốc lại tinh thần.

Lúc thất ý thường kết giao, lúc đắc ý thường mất bạn, bởi bạn sẽ thấy con ở tầng lớp trên, không còn cùng hội cùng thuyền với bạn nữa. Họ không muốn với cao, mà với cao cũng không được. Chỉ một câu nói, một cử chỉ vô ý của con cũng có thể khiến họ tự ti.

Lúc đắc ý mà xúc phạm bạn, đến lúc thất ý khó cứu vãn được tình bạn, bởi bạn không nghĩ con trở nên khiêm tốn, hòa nhã mà chỉ nghĩ chẳng qua con cùng đường nên mới nổi lại tình bạn. Ngày trước con không độ lượng với bạn, giờ bạn cũng không độ lượng với con.

Trong những năm tháng dài sau này, lớn dần lên, con sẽ hiểu những lời cha vừa nói.

OAN UỐNG

Hôm qua, một người bạn của cha đang ở trong tàu điện ngầm thì bị đánh đến thâm tím mặt mày, thậm chí có nguy cơ bong giác mạc. Con có biết vì sao không?

Chuyện là: thấy hàng ghế bên có một chỗ trống cạnh cửa sổ, bạn cha định tới ngồi, nhưng vừa đứng dậy đã bị một người da đen cao to thui cho hai đấm.

Nguyên do là đúng khi bạn cha đang đổi chỗ thì người da đen kia lên tàu, ngồi xuống ghế bên cạnh. Bạn cha không hề để ý đến người ở bên, còn người da đen kia lại nghĩ bạn cha kỳ thị chủng tộc, không muốn ngồi cạnh người da đen.

Người da đen kia lại nghĩ bạn cha kỳ thị chủng tộc, không muốn ngồi cạnh người da đen.

Người da đen kia vì tự ti mà miễn cảm, vì miễn cảm mà giận dữ. Còn bạn của cha không biết vì sao mà mình bị đánh.

Cậu của con cũng chẳng giống vậy sao? Lần đầu tiên đi tàu điện ngầm ở New York, còn chưa lên tàu, mới chỉ ở quầy bán vé, cậu đã bị đánh rách miệng, phải khâu bốn mũi.

Chỉ vì khi chạm hành lý vào người ta, cậu quên không xin lỗi mà lại liếc sang nhìn. Thực ra cậu chỉ lén quan sát xem người ta phản ứng thế nào, sợ người ta bức. Nào ngờ người đó lại nghĩ rằng cậu có ý kỳ thị và khinh bỉ như muốn ní "Sao nào? Chạm phải mày thì sao nào?" Nên vung nắm đấm lên.

Con nói xem, bạn cha và cậu có phải bị oan không?

Câu trả lời tất nhiên là có. Nhưng trong một xã hội phức tạp, đầy áp lực này đã có bao chuyện chỉ vì một ánh mắt mà xoi dao, một câu nói mà dẫn tới thâm thù!

Bởi vậy, làm người hiện đại cũng như lái xe, ngoài việc giữ đúng luật lệ còn phải để ý xem người khác có giữ đúng luật lệ hay không; ngoài việc làm phép tắc, còn phải để ý xem người khác phản ứng ra sao. Con phải nhạy bén cao độ, hiểu được cảm giác của người khác mới có thể được dễ chịu.

Đúng vậy! Cứ phải cảnh giác thì không mấy dễ chịu, nhưng so với tai nạn bất ngờ thì rõ ràng là dễ chịu hơn nhiều!

Người càng đông, càng chen chúc, chân tay càng không được thoải mái. Ai bảo như vậy là không đúng?

"Không phải lẽ không nghe, không phải lẽ không nói"

Hôm nay con hỏi: Nói thẳng thì có gì sai không?

Lúc đó cha bảo không sai, nhưng sau khi ngẫm nghĩ kỹ, cha phải nói lại: nói thẳng mà có tác dụng thì phải nói thẳng; còn không, chẳng thà không nói.

Nói thì dễ, nhưng ngay cả cha mà mấy năm trước còn không làm nổi. Đã định nói mà không nói, sự tình phải kìm nén trong lòng thì bức bối vô cùng!

Còn nhớ có lần gọi taxi, cha đứng ngoài cổng chờ, taxi chạy ngay qua. Rõ ràng lái xe nhầm địa chỉ hoặc không tìm ra đường nên cứ thế phóng đi, không để ý gì đến cha đang vẫy tay.

Mười mấy phút sau mới thấy xe quay lại.

Lên xe cha trách: "Làm sao mà lâu tới vậy, chẳng phải trong điện thoại đã bảo là năm phút sẽ tới sao?"

Lái xe taxi nói thản nhiên: "Đúng rồi! Chỉ tội tắc đường!"

Khi đó cha nóng mặt, nói không hề suy nghĩ: "Anh xem lại xem! Tôi thấy anh chạy ngang qua cổng nhà tôi. Rõ ràng là không tìm được địa chỉ, không phải vì tắc đường!"

Lái xe taxi không nói gì, cha thấy tai anh ta đỏ dựng lên; lúc xuống xe còn thấy ánh mắt có vẻ

nói dối. Vấn đề là, nói thẳng như thế thì có tác dụng gì? Chỉ e vì mất mặt mà anh ta kết oán.

Kỹ xảo nói chuyện đâu chỉ có vậy: thậm chí khi người khác định nói thẳng ta cũng phải tùy tình huống mà xử trí. Vẫn nhớ một tình huống cách đây mười mấy năm, bạn cha phê bình một người khác với cha. Ông bạn không biết, người bị phê bình là bạn cũ của cha. Đang say sưa chỉ trích, bất ngờ ông bị một người bên cạnh mắng sao lại nói xấu bạn của bạn.

Lúc đó cả ông ta lẫn cha đều khó xử! Tệ hai hơn, ông ta có thể nghĩ cha sẽ nói lại với bạn cũ nên tìm ông bạn cũ để nói rằng cha bất hòa với ông ta, khiến cho đúng sai lẫn lộn.

Giờ xem xét lại tình huống, ta thấy lỗi tại ai?

Không ai lỗi cả! Nhưng vừa thấy ông bạn có ý định phê bình, nếu cha đón được ý, lái sang chủ đề khác, hoặc nói: "Ôi trời! Ai cũng có mặt tốt mặt xấu. Chúng ta đừng nói sau lưng người khác!" thì ông bạn sẽ ngừng lại.

Nghĩ sâu hơn nữa, nếu như người bên cạnh tỉnh táo, không nói vố vào mặt bạn cha thì có phải ít nhất cũng tránh được tình huống khó xử không?

Cha từng nghe một câu chuyện thế này:

Một người tới chơi nhà bạn, vợ bạn nhân lúc chồng đi vắng nên tỏ ra "đầu mày cuối mắt" với bạn chồng. Khi thấy bạn của chồng không có vẻ gì cự tuyệt, cô vợ trở nên phóng dăng. Đến lúc đó người bạn mới nghiêm mặt cự tuyệt, thậm chí dọa sẽ mách chồng cô.

Nào ngờ người chồng về, không những không trách vợ mà tổng cổ ngay ông bạn ra cửa, không để cho bạn một lời giải thích.

Nguyên do cô vợ sợ người bạn mách chồng nên ra tay trước, nói rằng người đó sàm sỡ mình.

Con nói xem, người đó sai ở đâu? Sai ở chỗ khi sự tình còn chưa rõ ràng, người đó nên biểu lộ mình là người nghiêm chỉnh, thậm chí tránh đi nơi khác; không nên để mất cơ hội xoay chuyển tình thế khi đối phương đã bộc lộ quá rõ ràng rồi.

Cha cũng từng nghe một câu chuyện:

Có người đêm nằm trong quán trọ, chợt nghe thấy tiếng người phòng bên bàn âm mưu phản loạn. Đang bàn bạc nửa chừng, người phòng bên bỗng cảnh giác tai vách mạch dừng, cầm gươm xông sang phòng bên cạnh. May mắn là người nghe lỏm vờ ngủ say, nước dãi chảy vòng quanh miệng, nên mới tránh khỏi họa sát thân.

Từng có một người lính già nói với cha, khi thời thế loạn lạc thì phải cẩn thận, không được mắc tội, cũng không nên biết bí mật của người khác. Bởi thời đó, giết thêm một người hay bót

một người thì có gì khác nhau.

Mới thấy, chúng ta không những không nên đại dốt nói những chuyện không ích lợi gì mà còn nên tránh tất cả những chuyện thị phi. Khổng tử nói: "Việc đã thành thì không nói lại, việc đã xong thì không can gián, không oán trách quá khứ" (thành sự bất thuyết, toại sự bất gián ký vãng bất cửu); rồi lại bảo: "Không phải chuyện lễ thì không nhìn, không phải chuyện lễ thì không nói" (phi lễ vật thính, phi lễ vật thị, phi lễ vật ngôn). Bên trong sáu chữ "không" đó là cả một môn học.

ĐƯỜNG TIẾN VÀ ĐƯỜNG LÙI

Con muốn chinh phục núi cao, nhưng khi cha hỏi leo núi nên mang theo những gì, con lại không trả lời được.

Giờ cha nói cho con nhé! Nếu định leo lên một ngọn núi lạ, dù chỉ định một ngày là về thì ngoài la bàn là tất yếu, trong ba lô của con nên có một con dao nhỏ, một sợi dây dù, một bao diêm để trong hộp nhựa kín, một ít muối, một mảnh nylon trong hay một chiếc áo mưa và một chiếc còi.

Mấy thứ lặt vặt đó không chuẩn bị cho "đường tiến", mà dự phòng cho "đường lùi". Mà bất kể là đường leo núi hay đường đời của con sau này, "có đường lùi" là điều kiện tất yếu để tìm đường tiến.

Một con dao nhỏ, lúc tiến có thể giúp con mổ con vật săn được, gọt trúc làm tên chặt cành làm chạc; chẳng may bị rấn cấn, con có thể rạch chữ thập lên miệng vết thương để hút mau độc.

Dây dù, lúc tiến có thể giúp con leo lên núi; có thể giúp bạn đồng hành gặp nạn; có thể buộc cáng cứu thương.

Hộp diêm, lúc tiến để đốt lửa nấu ăn; lúc gặp nạn để chống chọi cái rét của đêm núi.

Mảnh nylon hay áo mưa, lúc tiến để che mưa; lúc cùng đường trong núi có thể ngăn cái lạnh và hơi đất xông lên; thậm chí khi thiếu nước, có thể dùng nó để ngưng hơi nước từ mặt đất bốc lên làm nước uống.

Muối, lúc tiến để làm gia vị; lúc nguy khốn có thể dùng để sát trùng, giữ thể lực, thậm chí giúp con nuốt những thứ mà bình thường không bao giờ dám ăn.

Còn còi, lúc tiến tất nhiên để phát tín hiệu tập hợp đồng đội; khi kiệt sức trong cơn hoạn nạn, kêu không thành tiếng, con có thể cứ mấy phút lại thổi một lần để gọi đội cứu hộ.

Như vậy, những đồ kể trên không thể thiếu, nó là vật "hộ mệnh" khi gặp nạn. Chúng tuy nhỏ, nhưng lúc chuẩn bị hành trang tuyệt nhiên không thể bỏ qua.

Cha từng nhiều lần nói với con: Đi du lịch, nếu đến nơi mình đã từng đến thì đừng đi lại đường lớn mà hãy tìm đường nhỏ, khám phá phong cảnh mới. Ngược lại, nếu tới một nơi xa lạ thì phải cố nhớ đường, lúc nguy nan mà còn biết cách thoát thân.

Với môi trường đã quen thì tình đường tiến; ở môi trường xa lạ thì dự phòng đường lùi. Trên đường đời, tiến dĩ nhiên là vui, nhưng lùi chưa chắc đã buồn. Quan trọng nhất là: Lúc tiến nên biết kiềm chế tránh chỉ tiến mà không lùi được; lúc lùi nên biết giữ mình, "chấn chỉnh" xong lại tiến lên phía trước.

THẾ GIỚI ẢO VÀ THỰC

Hôm nay, khi cha phê bình con chơi điện tử nhiều quá, con cự nự: "Cha biết không? Đó là một trò chơi phức tạp, có cả một thế giới trong đó đấy!"

Khi đó cha không nói nhiều, nhưng giờ cha hỏi con, thế giới trong trò chơi đó rộng chừng nào? Nó chỉ nằm trong một chiếc đĩa mềm, mà lại do người khác tạo ra.

Cha còn có thể nói với con, những người dùng LSD (ma túy gây ảo giác) kể: "Dùng thuốc xong, thế giới bỗng lung linh sắc màu và hiện ra những cảnh tượng kỳ dị, cảm giác như mình bỗng bình." Như vậy, họ chẳng phải cũng có một thế giới lóng lánh khác sao?

Quả thực trên thế giới này còn rất nhiều thế giới nhỏ khác. Ví như non bộ, ngắm những lầu gác mini trên đá phủ rêu, con sẽ như thấy mình đang phảng phất trong khung cảnh sơn thủy.

Cũng như xem tiểu thuyết, xem kịch, khi chìm đắm với những nhân vật, với cuộc sống vui buồn của họ, là con cũng đang sống trong một thế giới ảo tưởng tượng.

Vấn đề là: từ non bộ, tiểu thuyết, kịch, trò chơi điện tử cho đến LSD, đều không mang đến cho ta thế giới thực - nó có thể phản ánh thế giới thực, nhưng rốt cuộc không thể "thực" bằng thế giới thực. Bởi vậy, nếu con tiêu khiển trong thế giới ảo (không gồm dùng LSD) một cách thích hợp, thỉnh thoảng chìm đắm trong nó để tinh thần bay bổng thì được; còn nếu lấy thế giới ảo do người khác làm ra để thay thế giới thực của mình thì sai lầm lớn!

Ví như nhiều người dùng LSD tưởng mình có thể bay được nên bước ra khỏi cửa sổ. Kết quả tất yếu: không chết cũng bị thương, bởi đầu óc của họ trong thế giới ảo, nhưng chân bước ra khỏi cửa sổ lại trong thế giới thực.

Một ví dụ phổ biến hơn: rất nhiều người uống rượu giải sầu, hy vọng quên mọi ưu phiền

trong cơn say lâng lâng. Vấn đề là: Hết say rồi thường đau đầu, đau đầu mà vẫn phải đối diện với cuộc sống thực tại, nỗi khổ đâu có biến mất nhờ cơn say được? Nếu muốn say tiếp để được chìm đắm trong thế giới ảo, sẽ không thể còn đứng được trong thế giới thực nữa.

Bởi vậy cha phải cảnh báo con: không thể trộn thế giới ảo với thế giới thực, càng không thể lấy giá trị của thế giới ảo mang tới thế giới thực!

CUỘC SỐNG CHÂN THỰC

Trong khu SOHO* (viết tắt của South of Houston Street) ở New York có nhà nghệ thuật kiêm nghề sửa cổ vật người Trung Quốc. Một hôm ông mang chiếc bình sứ vỡ mấy mảnh mới ghép tới hàng đồ cổ. Lúc ra cửa, ông không may vấp ngã, chiếc bình vỡ thành mấy chục mảnh. Ông không hề hoảng hốt, bình tĩnh nhặt lại từng mảnh một, rồi lại ghép thành chiếc bình như xưa, không một vết nứt.

Nhà nghệ thuật đó là Hạ Dương.

Chiều nay, cha đưa con tới khu SOHO để thăm Hạ Dương. Tin rằng căn nhà cổ giống như khoang thuyền lớn, đủ các đồ sưu tầm, đủ các phát minh kỳ lạ cùng những bài thơ không vần phóng khoáng của Hạ Dương làm con thích thú.

Chúng ta đã thấy ông cải tiến xe xếp thùng hàng thành chiếc ghế di động, trên đó có đủ các nút điều khiển điện thoại, đài, máy ghi âm đèn chiếu, thậm chí cả điều khiển cả giá vẽ lên xuống. Hạ Dương chỉ cần ngồi một chỗ cũng có thể "hô phong hoán vũ".

Chúng ta đã thấy chiếc máy ảnh chụp phong cảnh làm từ mảnh gỗ và hộp giấy sơn đen của Hạ Dương, rất nhiều ảnh đẹp của ông được chụp bằng chiếc máy đó. Mà tất cả đồ sáng chế của ông đều làm từ những thứ hổng hóc vứt đi ngoài đường. Thế nên khi ra khỏi nhà Hạ Dương, con cười mà nói rằng nhà ông tuyệt vời, giống như khu: "Tưởng tượng thế giới ngày mai" (EPCOT)* của công viên Disney!

Vấn đề là, nhà Hạ Dương có phải là một thế giới tưởng tượng không?

Nói nghiêm túc, đó là nơi chân thực như thế giới này. Hạ Dương là nhà nghệ thuật theo đuổi lý tưởng sáng tác của mình, phấn đấu trong thế giới thực, vì thế mà mỗi chiếc bàn, mỗi chiếc ghế của ông đều in dấu lao động sáng tạo.

Không biết con có để ý bề cá cảnh của Hạ Dương không? Cá trong đó là loại một đô-la được một vốc, vốn chỉ để làm mỗi câu loại cá lớn hơn. Cá đó không có một chút gì bắt mắt, nhưng mắt nhà nghệ thuật lại nhìn ra được vẻ đẹp từ những điều bình thường.

Không biết con có để ý chiếc lò của Hạ Dương không, nó cũ đến mức có thể cho vào bảo tàng, nhưng thứ chè ông pha mời chúng ta lại là chè ô long hảo hạng.

Căn nhà chật hẹp mà đầy tinh xảo. Dem so với nhà giàu có cá rồng đỏ hàng trăm ngàn một con và trà hàng nghìn một lạng, chẳng thấy họ có đời sống tinh thần quá tầm thường sao?

Vì thế cha nói, căn nhà nhỏ cũ kĩ của Hạ Dương bày ra trước mắt ta một thế giới rất chân thực làm xúc động lòng người. Lẽ nào chúng ta không thể nói ông là một người vĩ đại trong thế giới này.

Đúng vậy! Trong lịch sử, chỉ có rất ít những nhà nghệ thuật được lưu danh muôn đời bất hủ, song lại có rất nhiều những nhà nghệ thuật có lý tưởng, có trách nhiệm, thậm chí thà chết không quỳ gối giống những anh hùng vô danh trên chiến trường, bất chấp sinh mạng để tiến lên.

Con nhớ không, trước khi ra về, cha hỏi cảm giác của Hạ Dương sau hai mươi năm ở New York thế nào? Có hối hận gì không?

Ông nói: rất được!

Khi cha hỏi triết lí sống của ông là gì, ông cười: Vấn đề đó to quá! Chỉ thấy việc chúng ta cần làm cho đất nước là đã nhiều lắm rồi.

Chúng ta hãy ngẫm nghĩ lời ông nói để suy xét lại bản thân, tự hỏi: Cuộc sống của chúng ta liệu có chân thực hơn của Hạ Dương?

THÀNH CÔNG VÀ HIỆN TẠI

Hôm nay cha mẹ ra vườn sau sưởi nắng, bỗng nhiên mẹ chỉ vào cây đậu tây và hỏi cha đó là cây gì. Cha kinh ngạc, nói đó là thứ đậu nhà ta ăn cả hè vừa qua, rồi trách mẹ đến đồ ăn hàng ngày cũng không biết.

Con có biết mẹ nói gì không?

Mẹ nói: "Em không quan tâm! Chỉ vì em không thấy quả đậu trên cây nên không biết."

Hai câu nói của mẹ khiến cha giật mình, bởi nó tiêu biểu cho cách nhìn nhận giá trị của hầu hết người đời, thật lạnh lùng, vô tình.

Đúng vậy! Không nhìn thấy cây đậu nên không biết nó! Bất kể nó từng cống hiến bao nhiêu, chỉ vì không tận mắt thấy nó, hoặc không nhìn ra nó nên không biết gì. Với người, bất kể trong quá khứ con từng thành công đến đâu, nếu hiện tại không chứng tỏ được thì thành công cũng bị phủ nhận.

Rockefeller tối nào cũng tự nói với mình một câu: "Người tuy có một chút thành công, nhưng nếu không cố gắng sẽ bị người ta đánh bại..."

Ngạn ngữ phương Tây có câu: "Không có thất bại trong thành công, chỉ có thành công trong thất bại", Không có thất bại, chỉ có kẻ thất bại"; và cả: "Không có kẻ nổi loạn thành công!" bởi kẻ nổi loạn mà thành công thì sẽ thành nhà cách mạng. Nó chẳng giống câu ngạn ngữ "Thắng làm vua, thua làm giặc" sao?

Bởi vậy, đừng nghĩ thành công một lần là đủ, cũng đừng cho rằng vinh quang quá khứ có thể tồn tại mãi trên đời. Trên đời này, "thành công hiện tại" mới là quan trọng mà "thành công hiện tại" sẽ lập tức trở thành thành công trong quá khứ, một giây sau lại có thành công của một giây sau.

Hãy nhớ! Không có quả đậu trước mắt thì không biết nó là cây đậu. Mẹ nói vậy, rất nhiều người khác cũng nói vậy.

TÌM CẢM HỨNG

Hôm nay khi cha hỏi sao lâu không thấy con viết gì, con đáp: "Vì không có cảm hứng". Câu trả lời thoải mái khiến cha bất ngờ, bởi cha nhận thấy con mắc một chứng bệnh không nặng nhưng rất tệ hại, thứ bệnh khiến bao người có tiềm năng viết lách mà cuối cùng cũng chẳng nên cơm cháo gì.

Cái gọi là "không có cảm hứng" thực chất là gì? Đó chỉ là câu chống chế của rất nhiều người không sáng tác. Người Hồi giáo có câu:

"Nếu anh gọi núi
mà núi không lại
anh phải tiến về phía núi!"

Cũng như vậy, khi không có cảm hứng, tại sao con không đi tìm nó?

"Ngày suy nghĩ, đêm mộng寐" - con sẽ thấy cảm hứng giống như vậy: Con càng chệch khó đi tìm, cảm hứng càng dễ xuất hiện. Vẻ như cảm hứng thường xuyên xuất hiện đột ngột, nhưng thực tế nó là kết quả của quá trình tìm kiếm không ngừng của con. Và sau khi xuất hiện, nó sẽ làm con ngỡ ngàng!

"Ngỡ ngàng" - đúng vậy! Ta có thể nói cảm hứng như một cô gái đẹp bỗng nhiên xuất hiện. Nhưng con phải biết, muốn tìm một cô gái đẹp, tốt nhất là giao tiếp nhiều, tới những nơi hay có các cô gái đẹp xuất hiện. Còn suốt ngày ở nhà hoặc chỉ tới những nơi toàn đàn ông làm sao

có thể "ngõ ngang" được?

Vì thế "ngõ ngang là cơ duyên, nhưng duyên cũng có thể tạo ra. Cảm hứng dù có từ "trên trời rơi xuống", thì cũng dễ dàng gặp hơn nếu kiếm tìm.

Có người ôm máy ảnh ngồi nhàn tản ở công viên cả ngày, chợt thấy một đám trẻ đáng yêu chạy lại, cảm hứng nổi lên liền giờ máy ảnh chụp. Bức ảnh sao đó được giải thưởng lớn.

Một người khác cứ sáng dậy là vác máy đi khỏi nhà. Ông chợt nảy ra ý sao không đi chụp ảnh trẻ con, rồi tiếp tục nảy ra ý sao không tìm một nhà thật nghèo khó để chụp đứa trẻ hồn nhiên ở đó. Thế là ông ta chuẩn bị máy móc đầy đủ, tìm tới một nhà ổ chuột, ở đó chụp cả ngày, rồi từ trên trăm bức chọn ra một bức ưng ý nhất để dự thi. Bức đó cũng giành được giải thưởng lớn.

Hai người đều có kết quả giống nhau: đều chụp được ảnh đẹp, đều giành giải thưởng nhưng quá trình lại hoàn toàn khác nhau.

Có có thể thích làm người thứ nhất, bởi không cần mất sức mà chỉ cần cảm hứng đúng lúc, "tách" một tiếng là thành công. Vấn đề là: cơ hội đó có hay xuất hiện không? Trong khi đó người thứ hai dễ dàng nắm lấy cơ hội, bảo đảm được thành công. Người "ôm cây đợi thỏ" dù không tốn sức mà bắt được một chú thỏ đâm vào gốc cây cũng không sánh được với người đi săn, tuy vất vả nhưng giành được nhiều hơn.

Câu thơ lưu truyền muôn thuở "Thiên nhược hữu tình thiên diệc lão" (Trời mà có tình thì cũng phải già) chắc con biết rồi, nhưng con có biết nhà thơ Lý Hạ tìm hứng thơ thế nào không? Ngày nào ông cũng cỡi ngựa đi khỏi nhà từ sớm, đến đâu thấy có hứng thì ghi lại cảm xúc và bỏ vào túi gấm, tối mịt mới về. Sau đó ông chỉnh lí, sắp xếp chúng lại để làm nên tác phẩm hoàn mỹ. Khi không có cảm hứng, sao con không học tập Lý Hạ, ra ngoài để tìm cảm hứng?

Tất nhiên, cũng phải nói ngay là không cứ ra ngoài mới tìm được cảm hứng. Trải nghiệm phong phú cũng đem đến cho ta cảm hứng, cả tác phẩm người xưa cũng cho ta điều đó. Người xưa nói: "Suốt ngày nghĩ ngợi, chẳng thà lục lợi sách xưa". Khi một suối nguồn cảm hứng khô kiệt, một suối nguồn cảm hứng khác lại được khơi lên ngay cạnh. Con có thể nhờ học hành chín chu, suy nghĩ kĩ càng mà gặp cảm hứng.

Ảnh thừa in nghiêng dòng nước cạn

Hương mờ lay động trăng hoàng hôn

(Sơ ảnh hoàng tà thủy thanh tiệp

Ấm hương phù động nguyệt hoàng hôn)

Khi ngâm ngợi hai câu thơ của Lâm Bô đời Bắc Tống, ai có thể ngờ được nó xuất phát từ hai

câu thơ đời Ngũ đại "Bóng trúc in xuống dòng nước cạn. Hương quế lay động trăng hoàng hôn" (Trúc ảnh hoàn tà thủy thanh tiệp). Quế hương phù động nguyệt hoàng hôn)?

Khi xem kịch Othello của Shakespeare, ai có thể ngờ nó bắt nguồn từ truyện "Chồng và vợ không chung thủy" của Ý Cinthio *(Cinthio: Bút hiệu nhà văn, nhà thơ Ý Giovanni Battista Giral di (1504-1573)?

Cũng như ăn uống, sau khi tiêu hóa đồ bên ngoài, chúng sẽ thành máu thịt của ta; khi đọc tác phẩm của người đời trước, ta cũng có thể có cảm hứng mà viết nên tác phẩm của mình.

Chàng trai! Cảm hứng như bầy chim nhỏ ngoài song nhà ta, chúng kéo đến hàng đàn, cha đã bày bôn khóc; cha có thể quan sát bầy chim vì đã treo màn để sáo; còn đưa được bầy chim vào trong tranh là nhờ cha đã chuẩn bị giấy bút đầy đủ, đợi thời cơ là "vẽ sống".

Con nói đi! Có phải vì lúc nào cũng có hứng nên cha làm việc không ngừng, hay là cha không ngừng đi tìm cảm hứng nên lúc nào cũng có thể sáng tác?

Ngay từ hôm nay, cha hy vọng con không nói câu "không có cảm hứng" nữa!

QUẢN LÝ THỜI GIAN

Hôm nay cha vô cùng thán phục khi đọc bài báo về vận động viên thể dục gốc Hoa Mã Tư Minh. Cha không hề ngạc nhiên khi mới mười bảy tuổi mà cô đã đoạt huy chương vàng quốc gia mà ngạc nhiên trước năng lực quản lý thời gian của cô.

Mã Tư Minh thức dậy từ năm rưỡi, sáu giờ ra khỏi nhà, sáu giờ bốn mươi đến bảy giờ khởi động, sau đó luyện tập đến chín rưỡi; mười giờ cô bắt đầu tới trường học chính quy; tan học, cô lại về nơi luyện tập, tập suốt từ bốn giờ chiều tới bảy, tám giờ tối. Sau đó cô lái xe về nhà, làm bài tập, đến mười một giờ đêm mới đi ngủ.

Cha nghĩ thầm:
Khi con mình bị đánh thức, vẫn ngồi dần trên giường thì Mã Tư Minh đã khởi động xong.
Khi con mình đang nặn trứng cá và sấy tóc thì Mã Tư Minh đang nhào lộn trên ngựa gỗ.
Khi con mình vừa ăn vặt vừa xem ti-vi vừa cười he he, Mã Tư Minh đang rời nơi tập luyện, lái xe đi trong bóng tối.
Khi con mình đang nhắm nháp đồ ăn đêm, phết từng miếng kem lên bánh mì thì Mã Tư Minh đã làm xong bài tập, lên giường đi ngủ!

Cha tin rằng Mã Tư Minh mệt mỏi hơn con, nhưng mệt mỏi để khỏe mạnh; ngày hôm sau cô sẽ nhẹ nhõm dậy để bước vào cuộc chiến đấu mới.

Cha tin rằng Mã Tư Minh cũng thiếu thời gian, nhưng cô biết sắp xếp thời gian rất chặt chẽ; nhờ có kế hoạch mà cô vẫn ung dung.

Cha rất tin rằng Mã Tư Minh cũng như mọi cô gái mười bảy khác, muốn trang điểm lộng lẫy, hết các cuộc hẹn hò này đến các cuộc hẹn hò khác. Nhưng để vươn tới đỉnh cao hơn, cô không dám một phút buông lơi.

Hãy nhớ, trời chỉ cho người ta một khoảng thời gian giống nhau, nhưng hiệu quả sử dụng của mỗi người lại khác nhau. Nếu không có mục tiêu cao, Mã Tư Minh không thể chiến thắng thói chây ỳ; không chiến thắng thói chây ỳ, sẽ rất khó quản lý thời gian. Cha rất tâm đắc với huấn luyện viên Thomas Peters: "Tôi cho rằng Mã Tư Minh là vận động viên giỏi nhất nước Mỹ, cô ta có khả năng quản lý thời gian mỗi ngày."

Ông không hề nói một câu nào về sự khổ luyện của Mã Tư Minh mà chỉ nhấn mạnh cô có năng lực quản lý thời gian. Bởi mọi vận động viên đều phải khổ luyện, nhưng chỉ có người "có khả năng quản lý thời gian" mới có thể đứng trên đỉnh cao.

CHÍN SỚM

"Từ nhỏ tôi đã muốn học vẽ mà không được; tốt nghiệp cấp hai muốn học nhưng cũng không được, mãi đến tận ngày nay..."

Một bà ở lớp học vẽ buổi tối đã nói với cha như vậy. Đôi mắt bà ánh lên nét trí tuệ, dù mới học hai ngày nhưng đã lộ ra tài năng. Cha dám nói rằng, nếu học sớm hơn, nhất định sẽ có tiếng.

"Vì sao hai lần chị không đi học theo ước muốn vậy?" Cha hỏi bà.

"Vì mẹ tôi mới mười bảy tuổi đã sinh tôi. Nuôi ăn nuôi mặc còn rất khó khăn, làm sao có tiền cho tôi học vẽ được?"

"Vì sao sau khi tốt nghiệp cấp hai, chị không theo đường hội họa?"

"Vì tôi lấy chồng, có con sớm" Bà ta đáp vẻ hơi miễn cưỡng: "Chỉ trách là cha mẹ tôi lấy nhau lúc trẻ con quá. Hai người đều không chín chắn cái nhau suốt ngày, gia đình không có hòa khí, vì thế tôi chỉ muốn thoát khỏi gia đình càng sớm càng tốt. Vấn đề là đã lập gia đình thì khoog thể mơ ước vẽ vời nữa."

Cha không hỏi thêm con cái bà ra sao, chỉ kể lại chuyện đó để con suy nghĩ.

Ông bố và bà mẹ mười bảy, mười tám tuổi không những không thực hiện được mong ước

của bản thân mà còn khiến con cái không thực hiện được mong ước của chúng, thậm chí ảnh hưởng dây chuyền tới bao người khác. Vậy thì việc lấy nhau sớm có đáng cân nhắc không?

Con có nhớ lần cha gọi con ra sân vườn sau nhìn hai cây mẩu đơn trồng năm ngoái không? Trước kia hai cây lớn như nhau, nhưng cây ra hoa năm ngoái giờ bé hơn hẳn cây mới ra hoa năm nay; hoa của cây sau to hơn hẳn hoa của cây trước. Nguyên nhân nào khiến chúng khác đến vậy?

Vì một cây phát dục quá sớm tuy "dẫn trước" nhưng lại tổn hại đến bản thân.

Vào mùa hè, con hay thấy cha cắt bỏ những cành tường vi trổ hoa sớm, con cũng thấy cha cắt bỏ những cành hoa lan quân tử quá to. Bởi cây mất quá nhiều sức lực cho việc ra hoa kết quả mùa đầu, có thể mùa sau sẽ ra thưa.

Giờ con đã hoàn toàn là một vị thành niên, thậm chí có thể nói đang là một thanh niên cứng cáp. Xương cốt của con bắt đầu rắn rỏi, lồng ngực bắt đầu mở rộng và dày thêm, trên tường phòng ngủ của mình con bắt đầu treo ảnh các nữ siêu sao, số buổi sớm cha nghe tiếng máy cạo râu điện của con ngày một nhiều, thời gian con chải đầu và nặn trứng cá ngày một dài, kiểu tóc thay đổi liên tục; khi đối diện với cha, mùi gội từ tóc con khiến cha lên cơn hen nhẹ.

Nó cho thấy, con đang trưởng thành. Trưởng thành đến thời điểm chuẩn bị ra hoa, thu hút ông bướm, thậm chí có thể làm một bông hoa cái kết quả.

Vì thế giờ phút này cha mới kể mấy chuyện trên cho con nghe, mong con hiểu ý tứ trong đó!

QUAN HỆ THẦY TRÒ

Trưa nay, mẹ đến trường gặp các thầy giáo của con. Ban đầu cha nghĩ, thành tích của con như vậy thì mẹ không cần đến trường. Nhưng giờ không thể không thừa nhận mẹ đã quyết định đúng, bởi mẹ đã mang từ trường về một số tin tức cha mẹ không biết, và cũng cho các thầy biết nhiều thông tin để hai bên gỡ bỏ khúc mắc. Vì như thầy dạy nhạc đã cho rằng con chỉ bày trò khi xin dùng chiếc piano của trường nên không cho. Sau khi nói chuyện với mẹ, thầy không những đáp ứng yêu cầu mà còn giới thiệu cho con một thầy dạy nhạc nổi tiếng.

Cha mẹ vẫn nghĩ rằng vì con tranh cãi với thầy Anh văn nên bị "trù", hóa ra vừa gặp mẹ, thầy đã khen con giỏi sáng tác, thầy chỉ đọc một đoạn là biết. Khi mẹ nhắc đến chuyện con tranh cãi với thầy trên lớp, thầy vẫn không cho rằng mình sai, đồng thời giải thích quan điểm cho điểm của mình - rõ ràng thầy đã đúng. Nếu không có cuộc gặp đó, e cha mẹ sẽ luôn nghĩ rằng thầy sai, thầy cũng sẽ mắc mớ vì e con nghĩ là bị "trù".

Khiến cha mẹ ngạc nhiên nhất là nhận xét của thầy tiếng Pháp. Khi thầy nói con có thái độ

không tốt trong giờ học, mẹ không tin, hỏi liền hai lần: "Thầy có nhầm không?" Đến khi thầy nói con trong giờ học toàn nói chuyện với Howard, mẹ mới tin vì Howard là bạn học tiếng Pháp thân nhất của con.

Thầy tiếng Pháp lấy luôn ví dụ, hôm nay họp phụ huynh nên giờ tiếng Pháp rút ngắn chỉ còn 15 phút, vậy mà thầy dạy đến mười phút, con vẫn chưa mở sách giáo khoa ra!

Trời ơi! Con phải biết, mà tin rằng con cũng biết rồi: khi cha lên lớp, cha ghét nhất những học sinh nói chuyện riêng, không những họ không nghe giảng nên học kém mà còn ảnh hưởng tới người khác. Tệ hại hơn, họ làm ảnh hưởng tới việc dạy của cha, làm cho bài giảng bị cắt ngắn.

Hôm nay, trong số những học sinh "ngựa luỡi" mà cha rất ghét hóa ra lại có cả con của mình. Con làm cha không biết phải nói sao, đồng thời khiến cha ngượng với thầy dạy tiếng Pháp.

Đúng vậy, con nói rằng mình chỉ nói chuyện khi thầy giáo tán chuyện chứ không giảng bài. Thầy cũng nói vì phương pháp dạy của mình quá thoải mái khiến cho con xem thầy như người anh, thành ra quá trớn.

Nhưng con nên biết, chính vì cách dạy của thầy thoải mái nên con cần hợp tác, để những câu nói vui của thầy còn gây được chú ý. Thầy không xem lớp con là học sinh mà như em nhỏ của mình, đó là vì tôn trọng lớp con, vì sao con lại không tự trọng?

Còn nhớ hồi mới đi dạy đại học, buổi đầu cha nói với sinh viên: Để cho các em học được nhiều, tôi sẽ nói đến rất nhiều tên đất, tên người; nhưng dạy nhiều không có nghĩa là thi khó, mọi người không cần lo lắng. Quan trọng là kiến thức chứ không phải điểm số, chỉ cần gắng sức học tập, tôi không lấy điểm số để gây khó dễ cho mọi người.

Dường như cha nói câu đó ở lớp nào là lớp đó loạn. Sinh viên tán gẫu, lớp đã ít, người vắng mặt lại ngày một nhiều. Cha buộc phải "rắn mặt", tuyên bố sẽ kiểm tra bất ngờ, mới lập lại được trật tự.

Mỗi lần buộc phải "thay đổi chính sách", cha lại nghĩ: Vì sao khi cha tôn trọng sinh viên, họ lại quá trớn như vậy, họ không tôn trọng thầy, không tôn trọng tri thức, lại càng không tôn trọng bản thân.

Thầy tiếng Pháp của con cũng chẳng nghĩ như cha sao? Thầy mong cười đùa vui vẻ sẽ làm tăng tình thầy trò, nhưng liệu kết quả có ngược lại? Khi dành ba ngày nghĩ để đưa lớp con tới vùng nói tiếng Pháp Quebec của Canada, liệu thầy có vì thấy không kiểm soát được nên bỏ mặc lớp con?

Hãy nhớ! Thầy giáo luôn là thầy giáo, bất kể thầy có giống người anh hay không, dù thầy có ngồi lên bục giảng để tán gẫu thầy vẫn luôn là thầy. Lớp con phải xem thầy là trung tâm, để mỗi lời nói, tiếng cười của thầy đều được tương tác, bởi thành tựu của thầy cũng chính là thành tựu của lớp con!

Cuối cùng, cha muốn nói với con, dù trên lớp con có nhiều biểu hiện không đúng, nhưng thầy tiếng Pháp không những cho con điểm cao nhất mà còn vượt tới 180 điểm cao, lại tình nguyện ở lại thêm để hướng dẫn con sáng tác.

Cha không khen con, chỉ tán phục các thầy của con; và cả mẹ, dù bận tối mắt vẫn dành thời gian đến gặp các thầy.

Mối liên hệ thầy - trò - phụ huynh thật quan trọng!

NGUYÊN TẮC CHỈ ĐẠO CAO NHẤT

Nếu lạc trong rừng rậm Amazon rộng tới 7,05 triệu km vuông, lá che kín mặt trời khiến con không định được phương hướng; rừng lại bằng phẳng không có núi để leo lên nhìn bốn phía; con làm thế nào để thoát ra rừng?

Nếu đang trong rạp chiếu bóng, nhà cao tầng hay siêu thị... mà nơi đó bốc cháy, đèn phụt tắt, mọi người kêu khóc hỗn loạn, con sẽ tìm đường thoát như thế nào?

Nếu đang leo núi mà gặp mưa to, lũ trên núi đổ xuống, lúc đó con đang ở lưng chừng núi thì làm thế nào?

Nghỉ hè năm nay ở Đài Loan, khi chuông báo cháy của tòa nhà cao ốc Anh Luân mà cha cha ở vang lên, người quản lý tòa nhà từ tầng trên đi thang máy xuống tầng dưới chữa cháy, đột nhiên mất điện thang máy dừng lưng chừng, ông ta nhảy bừa nên bị gãy xương đùi...

Cha hỏi nếu gặp các tình huống trên thì làm thế nào? Con lại không đưa ra được cách xử lý tốt nhất.

Con sẽ nói xem địa y trên thân cây để xác định phương hướng, nói sẽ lom khom bò trên sàn để tránh bị ngạt khói, nói sẽ bám chặt cây to để tránh lũ cuốn đi. Đáp án không sai, nhưng con không nói được nguyên tắc ứng phó trong tình huống tối khẩn cấp. Điều đó có nghĩa là mỗi hành động nhỏ đều nên theo một nguyên tắc lớn; con chỉ đưa ra chiến thuật mà không đề ra được chiến lược.

Giờ để cha nói với con, các chuyên gia đã đề ra nguyên tắc này:

Lạc trong rừng rậm, nếu không có la bàn hay phương pháo khác để xác định phương hướng,

cách ra khỏi rừng là theo một dòng suối nhỏ ra sông nhỏ, theo sông nhỏ ra sông lớn, cuối cùng ra tới biển để thoát khỏi rừng.

Trong bóng tối của một công trình kiến trúc, cách tốt nhất để thoát ra là không cuống cuồng chạy tới chạy lui mà chạy thẳng một hướng để đụng tường, sau đó men theo tường sẽ thấy cửa.

Đang ở lưng chừng núi mà có lũ, nguyên tắc cao nhất để tránh là tuyệt đối không được chạy xuống dưới, bởi càng ở dưới lũ càng mạnh lại cuốn theo nhiều đất đá. Chỉ có tiến lên đỉnh núi mới giảm được nguy cơ lũ cuốn. Bởi vậy mà các nhà leo núi có câu: "Không có đỉnh núi thì chỉ toàn lũ núi".

Có rất nhiều "nguyên tắc chỉ đạo cao nhất" cho những tình huống nguy hiểm, những nguyên tắc rất đơn giản nhưng lại cho chúng ta cơ hội sống sót rất lớn.

Con có bao nhiêu nguyên tắc chỉ đạo như vậy để giúp con lựa chọn chính xác tức khắc trong những thời điểm quyết định?

CHÁN LÀ BỎ

"Bạn gái chơi từ hồi lớp mười, đến khi tốt nghiệp chắc không cùng nhau nữa!"
Chiều nay, khi cha con ta sơn lại ga-ra, vô tình con thốt lên câu đó.

"Vậy thì chơi với nhau để làm gì?"

"For fun (cho vui)! Không còn vui nữa thì chia tay!" Con nói.

Suýt nữa thì đánh rơi cái lăn sơn xuống dưới chân, cha há hốc miệng nhìn con:

"Trời ơi! Đó là quan niệm về tình bạn, tình yêu của con sao?"

"Mọi người đều nghĩ như vậy! Đó là phong trào, con chỉ có cách theo!"

"Thời trang con có thể theo, lẽ nào đến kết giao con cũng theo phong trào?" Cha hỏi: "Khi không còn thấy vi, con có thể nói lời chia tay với bạn gái; vậy khi bạn gái thấy con không còn hay ho, liệu cô ấy có bỏ con không?"

"Đương nhiên!"

"Vậy, khi bị bỏ rơi, con có thấy đau khổ không?"

"Nếu là bạn gái đầu thì đau khổ!"

"Ngược lại, nếu con là bạn trai đầu tiên, cô ấy cũng sẽ đau khổ. Còn nếu con là bạn trai không biết thứ mấy, cô ấy sẽ không để ý, đúng không?"

"Về lý thuyết thì đúng vậy!"

"Vì thế ngay từ khi kết giao, bọn con đã có tư tưởng không thấy hứng thì bỏ. Vậy đó có phải là tình bạn chân chính không? Một tình bạn mà ngay từ đầu đã không chân thành, lại có tư tưởng bỏ rơi nhau thì có phải là tình bạn thật sự không?" Cha lại hỏi con: "Con không lấy thái độ chân

thành để kết giao, vậy tất cả bạn bè của con liệu có thái độ chân thành với con không?"

"Bọn con gái hay nói: kết giao là để quen nhiều người, càng đổi bạn nhiều càng quen nhiều!"

"Liệu có phải tất cả con gái đều nghĩ như vậy?"

"Tất nhiên không phải!"

"Con lấy thái độ đùa giỡn để kết giao, bạn gái con lại hết lòng yêu, vậy có phải ngay từ đầu đã bất bình đẳng không? Các con cứ hô hào bình đẳng, sao đến cả thái độ với bạn gái cũng không bình đẳng? Còn nếu bạn gái con không chân thành, con cũng có thái độ như vậy, thì đó gọi là cái gì? Đừng gọi là kết giao, mà chỉ là bạn chơi. Vấn đề là trong thế kỉ đầy bệnh tật này, con có thể là bạn trai thứ n của bạn gái mình. Thứ bạn chơi đó có cần thiết không?"

Nếu bạn gái con là người chân thành mà biết con chỉ yêu chơi bời, không đáng tin cũng không chắc con có bệnh tật truyền nhiễm hay không, làm sao cô ấy yêu hết lòng được? Xác định yêu là chơi bời, e rằng con cũng chỉ tìm được người có thái độ như mình. Có khi con lừa dối mà hại người, cũng có khi người lừa dối mà hại con, cũng có khi cả hai lừa dối lẫn nhau.

Khi trồng rau, cha đã nghiệm ra một điều: Có người thích ủ hạt, chăm mầm để có một ruộng rau; có người thích mua cây con non về trồng; cũng có người chỉ ra hàng rau mua một mớ là xong.

Cha nhận ra rất nhiều người không biết chăm mầm, mầm cây lên rất nhỏ; hoặc do gieo mầm sai thời vụ nên mầm cây mọc xiên xẹo; cũng có khi vì lười bê mầm ra bê mầm vào nên mầm cây không thích ứng được với môi trường bên ngoài đến khi đem trồng thì cây chết. Sau mấy lần thất bại, họ thấy đi mua cây non về trồng là thơm. Qua bao ngày, họ thấy trồng cây non vẫn phải lao tâm khổ tứ, chẳng thà không trồng nữa, ra chợ rau mua rau là xong.

Không có gì sai! Cả ba loại người trên đều có rau để ăn. Người mua rau cũng không mất tiền mà lại tiết kiệm được bao tâm sức. Vấn đề là người có niềm vui ủ hạt, thấy hạt nảy mầm, và cây lớn lên có lẽ là người đầu tiên được hái rau.

Nếu so sánh việc ăn rau với quan hệ tình dục, cha tin rằng trong xã hội này có nhiều người thà bỏ tiền ra mua rau để tiết kiệm thời gian mà vẫn được hưởng nhiều loại rau. Nhưng khi đã thỏa nhục dục rồi, liệu họ có được hưởng vẻ đẹp của đời sống tinh thần không?

Con người vốn đa tình, nhưng không thể lạm dụng tình bạn. Vả lại, điều kiện cơ bản đầu tiên cho tình bạn, tình yêu là: chân thành và tin cậy!

Cha chép lại đoạn đối thoại hôm nay để con suy nghĩ!

BIẾT LO NGHĨ

Một ngày hè năm mười ba tuổi, cha đi chơi núi Dương Minh với bạn. Khi về nhà, đang ăn tối, đột nhiên đám cháy nổi lên, phút chốc ngọn lửa bốc tới trần. Khi đội cứu hỏa đến, ngôi nhà đã biến thành tro, duy còn cây cột cháy đen sì.

Thoát khỏi đám cháy, lông mi của cha bị thiêu rụi. Đứng giữa đám người chen chúc, cha nhận ra tay mình vẫn cầm một vật, đó là quả quýt cha hái ở núi Dương Minh.

Hơn hai mươi năm qua, cảnh tượng đám cháy vẫn mòm mọt trước mắt cha, thậm chí kí ức về chuyến đi chơi núi Dương Minh vẫn như mới hôm qua.

Cha hay nghĩ: Nếu không có vụ cháy nhà thì ngày đó cũng như bao ngày bình thường khác trong đời, bình thường đến mức không thể nhớ được. Vấn đề là: vì sao đám cháy xảy ra buổi tối lại khiến cha nhớ rõ chuyện ban ngày? Lẽ nào đau khổ đã sơn thêm một lớp màu cho những việc bâng bạc ngày thường?

Cha nghĩ mãi về chuyện đó.

Cha nhận ra trước kì thi đại học, dù không ôn lại, vẫn không thể quên kiến thức học từ mấy tháng trước; nhưng chỉ vừa thi xong, dường như kiến thức lập tức trôi sạch. Có thể bộ não đã phân cấp độ quan trọng một số một, số hai, số ba cho kí ức. Ngày nhà cháy, những kí ức lúc thường vốn không quan trọng lập tức được đưa vào "ngăn" quan trọng nhất; cũng như khi thi xong, những kí ức quan trọng nhất lập tức bị loại ra.

Còn nhớ năm đầu tiên cha về Đài Loan, mẹ viết thư ảo tối nào con cũng thay cha kiểm tra cửa; chỉ hơi có tiếng động trong đêm là con lập tức chú ý, dường như tai thính hẳn ra.

Có phải thính lực của con tốt lên? Câu trả lời là không. Chỉ là mức độ quan tâm của con tăng lên, con care (quan tâm) và alert (cảnh giác). Thậm chí có thể nói: Con đã biết lo nghĩ.

Lo nghĩ xốc dậy tinh thần đang lơ đãng, khiến ký ức nhạt nhòa trở nên tươi mới, cùn mòn trở nên sắc bén. Nếu quan sát, ta sẽ thấy người biết lo nghĩ khác biệt rất nhiều so với người không biết lo nghĩ. Ví như nghe một tiếng súng, người ở Beirut sẽ lập tức nằm xuống; người ở khu Harlem của New York sẽ lập tức khom lưng; còn người ở Hawaii e họ chỉ động tai, cho rằng đó là tiếng nổ lốp xe. Khác nhau như vậy chính vì có lo nghĩ hay không.

Có thể con hỏi, cha nói nhiều như vậy để làm gì.

Câu trả lời rất đơn giản:

Cha mong con trong quá trình trưởng thành sẽ ngày một biết lo nghĩ. Con nên bắt đầu quan tâm đến vấn đề ô nhiễm môi trường, đường lối quốc gia, xu thế thay đổi của thế giới, nên biết lo cho tương lai của bản thân, nghĩ phương hướng học hành và mục tiêu cuộc đời. Cũng có

thể nói: Con tự tiến vào một thế giới rộng lớn, không phải cái gì cũng đợi cha mẹ sắp đặt nữa.

Con sẽ thấy, khi biết lo nghĩ, tiềm năng sẽ được phát huy. Con sẽ nghĩ thêm sâu, nhìn thêm xa, đặt kế hoạch thêm lâu dài!

ĐI LẠI ĐƯỜNG XƯA

Cha thường nghĩ không phải con không đủ thông minh mà không đủ cần cù. Hôm nay thì nhận xét của giáo sư Leonard Eisner ở Viện Âm nhạc Juilliard * (Vladimir Horowitz (1904-1989), một trong những nghệ sĩ dương cầm nổi tiếng nhất thế kỉ 20.) đã chứng thực suy nghĩ của cha.

Giáo sư Eisner nói, con có khiếu thẩm âm và trí nhớ rất tốt, bản nhạc nào cũng chỉ nghe một lần là chơi lại được. Nhưng do không chịu khó học nhạc lí nên nếu không được thầy chỉ tận tay mà chỉ có nhạc phổ thông, thì con không sao chơi được. Thầy cũng phê bình: dường như con không thích chơi những bản nhạc cổ điển của Bach, Mozart mà chỉ thích những bản lãng mạn; đã không cần cù luyện tập lại thích biến tấu. Với nghệ sĩ lớn, việc đó có thể được; nhưng với con, đó là thái độ học tập không đúng đắn. Cuối cùng, thầy nhận xét: Con chơi đàn rất hay, nhưng không chịu khó!

Nhận xét đó, có thể nhất thời con không hiểu ngay, bởi cha cũng đã được nhận xét như vậy, và trải qua một thời gian dài, cha mới hiểu ý nghĩa thực sự của nó.

Học môn điêu khắc từ năm thứ hai đại học, giáo sư Vương Tăng Vi nhìn bài tậ sơ sai của cha thì vừa chỉnh giúp, vừa cảm thán: "Em khắc không tồi, nhưng không chịu khó!"

Khi đó cha rất buồn, nghĩ bụng, làm sao đã nói khắc không tồi mà còn phê bình mình không chịu khó?

Năm sau, trong cuộc triển lãm nhà trường, ngắm bức "Đào hoa nguyên" của cha, giáo sư Vương cười, nói: Họa cảm của bức "Đào hoa nguyên" rất tốt, vấn đề là: cảnh cây trong tranh có đúng là cảnh đào không?

Cha lại nghĩ bụng, đã nhìn ra là rùng đào, lại nói vẽ rất tốt, vì sao còn bình luận cảnh đào mình vẽ không đúng?

Mấy năm sau, trong cuộc triển lãm quốc họa toàn quốc đầu tiên ở Công viên mới, giáo sư Vương tới xem, khi nhìn bức tranh có đề hàng dài chữ của cha thì gật đầu không ngớt: "Vẽ đẹp lắm, nhưng luyện tập chưa đủ!"

Ba lần liền, ông nói dường như chỉ một câu, cuối cùng cha cũng hiểu. Ý tứ của ông là cha đủ

thông minh để vẽ những bức tranh nhìn được, song vì cậy vào thông minh mà thiếu nỗ lực thông thường nên tranh của cha không đủ "cứng cáp". Cũng như trong tác phẩm điêu khắc, tuy không tồi, nhưng kỹ thuật không đủ chín nên "chạm pháp" không tài. Trong tranh "Đào hoa nguyên", không khí bức tranh không tồi, song do quan sát không kỹ nên cha không nắm chắc được nét đặc sắc của rừng đào. Còn thư pháp, thoạt xem nét chữ thảo cũng khá, nhưng sự thực do viết theo mẫu nên hàng lối bút họa không chặt chẽ.

Cha cũng nhớ hồi mới tốt nghiệp đại học, có lần được mời dự cuộc triển lãm Danh họa đương đại ở đường Võ Xương, Đài Bắc. Nên nhớ, đây là cuộc triển lãm của các danh họa, bao gồm cả Trương Đại Thiên, Hoang Quân Bích, Lâm Ngọc Sơn..., cha được mời là một biệt lệ - khỏi phải nói cha sung sướng như thế nào. Giá sư Trương Đức Văn, người cũng tham gia cuộc triển lãm đó, sau khi ngắm tranh của cha, khen: "Vẽ tốt lắm!", nhưng lại chỉ vào cây tùng ở phía xa: "Vẫn là kiểu vẽ trước."

Lời của giáo sư Trương khiến cha bàng hoàng, về nhà cha không ngừng nghĩ ngợi: "Vẫn là kiểu vẽ trước" lẽ nào đã thành phong cách vẽ của cha? Hay ý ông nói cha không có tiến bộ đáng kể?

Cha bắt đầu hiểu ra, vì cậy cái hư danh đang học đại học đã có tranh được Bảo tàng Lịch sử Tự nhiên gửi đi dự Triển lãm Mỹ thuật châu Á hiện đại, sau khi tốt nghiệp đại học hai năm lại được "mời" dự triển lãm toàn quốc nên cha tự mãn mà không nhận ra đến cơ bản mình còn hổng.

Cũng năm đó, cha đọc bài giới thiệu về nhà thư pháp nổi tiếng Tào Thu Phổ có đoạn: "Tào Thu Phổ mười tam tuổi đã dạy thư pháp, nhưng đến ba mươi hai tuổi thì tự thấy cơ bản bị hổng, lúc đó mới dốc công học tập." Nói chuyện với giáo sư Lâm Ngọc Sơn, cha mới biết: từ Nhật Bản về nước năm 22 tuổi, giáo sư Lâm liên tục đoạt các giải thưởng; năm 26 tuổi, sau khi đoạt giải thưởng đặc biệt, giáo sư tự thấy mình vẫn "hổng" nên lại tới Nhật học tiếp.

Sau đó không lâu, cha xin thôi việc ở đài truyền hình để du học ở Mỹ, bởi cha biết mình vẫn còn chỗ kém, cứ ở mãi giữa những tiếng vỗ tay ở trong nước thì khó tỉnh ngộ được.

Đến nay, con trai của mình lại mắc căn bệnh y nhu của mình ngày trước. Kỳ thực nghe con chơi đàn, cha nhận ra, mới chơi được mấy lượt đầu thì không tồi, nhưng khi đã thành thực, mười ngón tay con lướt trên phím đàn nhìn lóa cả mắt thì nghe lại nhạt.

Mỗi lần nghe con biểu diễn, mọi người vỗ tay hoan hô, nhìn nét mặt của con, cha lại nhớ hồi học đại học. Vì thế cha thường nói với con: Con là "núi không cây lớn, cỏ dại thành to".

Thực tế, so sánh với với những nghệ sĩ dương cầm lớn, ngay cả những chi tiết nhỏ của họ

cũng thấy khác biệt. Chính vì thế mà cha hay nói với con về những buổi biểu diễn của nghệ sĩ dương cầm gốc Nga Vladimir Horowitz. Nhạc sĩ hơn tám mươi tuổi ngồi ngay ngắn, mười ngón tay dường như lướt nhẹ trên phím đàn, vẻ mặt không biểu lộ nhiều cảm xúc, nhưng âm thanh tuôn ra đầy trong sáng mà sâu xa vô cùng. Thực ra, những bản nhạc mà Horowitz chơi thì con đều đã luyện tập từ lâu rồi, vấn đề là: cùng những nốt nhạc đó ông lại biểu lộ được bao điều huyền diệu. Từng âm, từng âm của ông tròn trịa, hoàn hảo như quả nho chín; còn con, dường như là nước nho nghiền.

Chàng trai! Tin rằng cảm giác của thầy Eisner về con cũng như cha ngắm một bức tranh, giữa nghìn trùng mây khói yêu kiều lại thấy một cảnh cây vẽ không đạt.

Đứng chắc chân! Bắt đầu từ đầu! Con sẽ thấy đằng sau những giai điệu đẹp cùng kỹ thuật có vẻ thành thục còn có nhiều điều non kém. Khi quay lại điểm xuất phát, đi lại con đường đã đi, con sẽ thấy rất nhiều hoa cỏ lạ mà vì phải thực mạng chạy lên phía trước nên không biết hái lấy. Cùng con đường đó, đi lại đến vị trí hôm nay, con sẽ thấy mình giàu có thêm rất nhiều.

Vì thế cha mới nói: Điều cần bây giờ không phải là thông minh, mà là sự cần cù đi lại con đường xưa.

PHÁO ĐÀI CUỐI CÙNG

Tối qua, Phils lại "không thủ đáo" * (Tác giả đùa, "không thủ đáo" (đến tay không) nghe giống "không thủ đạo" (Karate) tới lớp, đến nửa trang bài tập cũng không làm. Mà trong lúc cha sửa bài cho học sinh, cô ta ngáp liên tục, rất chướng mắt! Nhưng khi tan học, cô nói một câu thú vị khiến bao bực bội trước kia của cha bay sạch.

Cô nói: "Từ khi vào làm công ty môi giới nhà đất, ngày nào tôi cũng phải lái xe đưa khách đi xem nhà từ sớm đến tối sẩm, về nhà lại phải chỉnh lí tài liệu. Kỳ thực rất mệt, không muốn đi học vẽ nữa. Nhưng lại nghĩ, nếu vứt bỏ niềm ham thích duy nhất đã theo đuổi suốt bốn, năm năm, thì đời mình còn có gì? Thế là lại tự nhủ, dù bận rộn hay mệt nhọc tới đâu cũng không được bỏ học vẽ, không làm bài tập thì đến xem người khác cũng được rồi!"

Chuyện đó làm cha nhớ lại đoạn đối thoại trong bài "Kim thạch lục hậu tự" của nhà thơ, nhà làm từ đời Tống Lý Thanh Chiếu. Quân Kim đánh vào Trung Quốc, triều đình nhà Tống chạy xuống phía nam. Trong lúc hoảng loạn, chồng của Lý Thanh Chiếu là Triệu Minh Thành đột nhiên phải phụng mệnh nhậm chức ở Hồ Châu. Lúc chuẩn bị đi, Lý Thanh Chiếu hỏi chồng, nếu tình thế xấu thêm thì phải làm gì? Triệu Minh Thành đáp: "Khi chạy nạn, lúc bắt đắc dĩ thì trước tiên hãy vứt bỏ hành lý, sau đó vứt bỏ chăn màn, rồi vứt bỏ các ống đựng tranh, thậm chí

cổ đồ cổ cũng bỏ. Duy chỉ có đồ thờ thì tuyệt không được bỏ, phải đeo vào lưng, ôm vào lòng, sống chết cùng nó!"

Mỗi lần đọc đoạn đó, cha lại thấy Triệu Minh Thành không tránh khỏi tư tưởng "sô-vanh đàn ông", coi đồ vật còn hơn vợ mình. Nhưng lại nghĩ, nếu mình bị đặt vào vị trí Triệu Minh Thành, e rằng cũng bảo vợ như vậy. Bởi trong tâm lý Triệu Minh Thành, "đồ thờ" là thứ không thể đánh mất được. Giống như trong chiến tranh, rất nhiều quân nhân cũng có những pháo đài cuối cùng trong tâm lý. Họ có thể lùi từng bước, từng bước, nhưng đến pháo đài cuối cùng, cho dù phía sau vẫn còn đườn để lùi, họ vẫn ở lại sống chết cùng pháo đài.

Trong mỗi chúng ta nên có một báu vật, hay một pháo đài cuối cùng như vậy. Bình thường không dễ thấy, chỉ đến giờ phút trọng yếu, mới không khi nào đánh đổi.

Trong con liệu có một nơi như vậy? Một nơi được gìn giữ, bảo vệ mãi mãi, không bao giờ thoát lui?

HẠNH PHÚC LÀ GÌ?

"Hạnh phúc là gì?"

"Hạnh phúc là vô lo vô nghĩ, không vương bận gì!"

Đó là câu trả lời của con. Nhưng cha lại muốn nói:

"Hạnh phúc có thể lại chính là hưởng thụ cảm giác sung sướng từ lo nghĩ, vương bận. Nếu thực sự vô lo vô nghĩ, e không hiểu hạnh phúc thực sự là gì!"

Còn nhớ hồi bằng tuổi con, cha hay nhìn sinh viên đại học, nghĩ bụng: chỉ cần mình đỗ đại học, không phải lo lắng thi đại học là hạnh phúc lắm rồi! Nhưng khi đã là sinh viên, cha lại hâm mộ những người đi làm, nghĩ họ không phải làm bài tập, không phải thi cử thật hạnh phúc làm sao! Rồi khi đi làm, cha lại thấy công việc không bị bó buộc thời gian mới thật là hạnh phúc! Nhưng tới Mỹ, giờ dạy không nhiều, phần lớn thời gian do mình tự quyết, vậy mà muốn ngủ cũng không được, cha thấy nhàn đến phát sợ. Chỉ khi có mục đích nghiên cứu, cha mới thấy hạnh phúc!

Bởi thế cha hay ngẫm nghĩ "Hạnh phúc là gì?" Cha cho rằng, hạnh phúc là cảm giác yên tĩnh. Nếu vào một căn phòng cách âm hoàn toàn, không một tiếng động nào lọt vào, chúng ta sẽ không cảm thấy yên tĩnh, thậm chí còn phát hoảng vì tiếng ong trong đầu. Nhưng đến vùng cây cỏ, có tiếng chim hót, lá cây rì rào, chúng ta lại được hưởng cảm giác yên tĩnh.

Và cha nghĩ, cũng có thể dùng "yêu thương" để giải thích hạnh phúc.

Khi còn bé, chúng ta thấy hạnh phúc là được yêu thương, được che chở, được quan tâm từng li từng tí. Dần lớn lên, chúng ta sẽ dần nhận ra hạnh phúc là "đem lòng yêu thương". Bởi thế, khi nuôi con cưng, biết rõ nó không nói được mà chúng ta vẫn trò chuyện. Khi chăm sóc con cái, dù biết báo đáp của con cái không thể bằng công dưỡng dục chúng ta vẫn dốc lòng thương yêu. Thậm chí khi con cái đã lập gia đình cha mẹ già vẫn còn lo lắng. Những người không có con cái thường làm việc công ích, như giúp đỡ người tàn tật, người già cô đơn, thậm chí bảo vệ động vật.

Thấy bậc cha mẹ ôm con đến bệnh viện, bận bịu tối ngày, hay thấy những người làm việc công ích, ai bảo họ vô lo vô nghĩ? Cũng có ai bảo họ không hạnh phúc?

Có người từng nghiên cứu công việc hạnh phúc nhất là gì? Kết luận là: Sau khi làm một việc từ đầu tới cuối - như tự mình thiết kế, chọn vật liệu, xây dựng một ngôi nhà, nhà xây xong - đó là giây phút hạnh phúc nhất.

Cũng như làm việc tại công ty, từ nảy ra ý tưởng, sắp xếp công việc, liên hệ công tác, cho đến nghiệm thu kết quả, khi thấy công việc từ không thành có là hạnh phúc nhất.

Cũng như vậy, từ sinh nở, nuôi dưỡng, dạy dỗ, đến khi trưởng thành, lập gia đình, có công việc, đó là lúc cha mẹ từng bao yêu thương, vất vả vì con cái, cảm thấy hạnh phúc nhất.

Từ những việc trên, con nên biết:

Hạnh phúc có cái giá của nó! Hạnh phúc là yêu thương và được yêu thương, là bỏ công sức và hưởng thành quả. Hạnh phúc là đề ra mục tiêu và hoàn thành. Trong quá trình đó, từ lo lắng đến nhẹ nhõm, từ xông vào gian khó đến vượt qua thử thách, chúng ta sẽ được hạnh phúc thực sự.

Hạnh phúc là hoàn thành mục đích của đời mình; là tạo dựng từ tay trắng, từ chặng này tới chặng kia của cuộc hành trình.

Hạnh phúc chính là sống một cách tích cực!

THỂ THAO VÀ KỸ THUẬT

Con than phiền với cha rằng đã tập bóng rổ suốt cả kì nghỉ hè, vậy mà chỉ thi đấu được một lúc là mệt không chịu nổi. Dường như con không có sức khỏe bằng mọi người.

Cha nghĩ một phần đúng vì thể lực con không tốt lắm, nhưng có thể vì kỹ thuật của con có vấn đề.

Thể thao, ngoài hoạt động thể lực còn bao gồm kỹ thuật và trí tuệ. Cũng như với tay đòn và ròng rọc, nếu dùng đúng phương pháp thì chỉ cần tốn chút sức là con có thể nhấc cả ngàn cân. Chính vì thế mà khi tập tennis, bài đầu tiên phải học là cách nắm và co duỗi tay. Nếu sai động tác cơ bản, không những đánh bóng không tốt mà còn bị thương. Ngược lại, con có thể đánh bóng chính xác mà lại đỡ tốn sức.

Hè năm nay, cha đi bơi cùng với một người bạn. Bao năm nay cha chỉ biết bơi ếch. Ở trên bờ cha khỏe không kém bạn, song xuống nước lại bơi chậm hơn nhiều, mà vừa bơi đã mệt. Người bạn cười, hỏi cha vì sao khi quạt nước lại không quạt cả khuỷu tay, quạt cũng không hết vòng, trông rất buồn cười. Cha nghĩ đó là nguyên nhân làm mình nhanh mệt. Cha cứ nghĩ quạt tay nhanh là bơi nhanh, đâu biết phần lớn sức lực bị hao hụt do động tác sai và dốc sức ngay từ đầu.

Cha lại nhớ tới hồi mới làm tin truyền hình, rất nhiều người phê bình cha nói quá nhanh làm người nghe không kịp nắm bắt. Nhưng một thời gian sau, dù tốc độ nói của cha không giảm, song người nghe vẫn nghe được nội dung tin từ đầu tới cuối. Chủ yếu do cha nắm được nhịp điệu, chỗ nào không quan trọng thì nói nhanh, đến câu chữ quan trọng thì nhấn mạnh và nói chậm lại.

Cũng như vậy, hồi bằng tuổi con, cha chơi bóng không giỏi. Trong các buổi thi đấu, khi nhảy mạnh lên cướp bóng, vì động tác tay không chuẩn nên cha thường không cướp được. Lúc chặn bóng thì cha khua tay rối rít, nghĩ rằng làm thế sẽ chặn được đường chuyền của đối phương. Gặp đối thủ tồi thì không sao, nhưng gặp cao thủ thì không có tác dụng gì, cuối cùng mệt đứt hơi nên phải ra nghỉ sớm.

Kỳ thực, không phải người mới chơi thể thao gặp vấn đề kỹ thuật, ngay cả những người chơi lâu năm, thậm chí cả những nhà vô địch cũng gặp phải. Ví như vận động viên trượt băng nghệ thuật gốc Hoa Trần Đình Đình, vì sử dụng các cơ không chuẩn nên chấn thương mấy lần.

Thể thao cần cương nhu phối hợp, nếu người cử tạ bị lún cột sống, người chạy bị rách dây chằng, người chơi bóng rổ bị sái cổ tay thì không phải do luyện tập quá độ mà do sai kỹ thuật. Chính vì thế, trong một trận quyền anh, nếu thấy một người đấm không được thì dù người đó chưa ngã, trọng tài vẫn quyết định kết thúc trận đấu.

Tinh thần của thể thao vừa là đạt tới đỉnh cao, vừa là phát huy hết tiềm năng của cơ thể chứ không phải là dốc sức mù quáng. Khi thấy trình độ thể thao chưa cao, con hãy tìm cách nâng từng bước một; nên suy nghĩ một chút chứ đừng lên gân cốt một hồi rồi thôi.

TRƯỞNG THÀNH TRONG MƯA GIÓ

Cha biết hôm nay con có phần thất vọng. Trong chuyến đi chơi sông chuẩn bị đã lâu, chúng ta lại phải chịu trận mưa to hiếm thấy. Dù đã vào khoang trú, chúng ta vẫn bị gió hất mưa vào.

Có lẽ con nghĩ tuần trước trời quang mây tạnh, giá như trường chưa khai giảng và mẹ không bận thì tốt biết bao. Hoặc con có thể nghĩ sao không đợi đến tháng sau, khi cha rỗi rãi thì cả nhà cùng đi chơi.

Nhưng con nên biết thế nào là đoàn kết gia đình, là family ties. Nếu tuần trước đi chơi mà thiếu mẹ, ở trên du thuyền ngắm phong cảnh đẹp, liệu con có ước ao có mẹ cùng đi không?

Còn nếu hoãn đến tháng sau, trời New York đã trở lạnh, khi ngắm tượng Nữ thần Tự do, liệu con có phải lo lắng bà nội đã tám mươi tuổi có thể bị cảm lạnh.

Chính vì vậy mà cha thấy thà chịu mưa gió để cả nhà ta cùng đi chơi còn hơn.

Vả lại cảnh mưa gió lẽ nào không đẹp? Khi làn mưa phủ trên mặt sông, nhìn nóc tòa nhà Empire State ẩn hiện trong làn mây vờn vũ chẳng ý vị hơn trong những ngày trời quang sao?

Khi chìm trong mưa, lại thêm bầu trời u ám làm nền, nhìn tượng Nữ thần Tự do chẳng thêm khác biệt sao?

Và khi đi qua phía bắc đại học Columbia, ngắm rừng cây sum suê bên sông Hudson, phía xa là sông Dale lạnh giá, phong cảnh chẳng thêm xa xôi mờ ảo, khiến lòng người man mác sao?

Khi chuyển từ tàu lớn xuống thuyền nhỏ, thuyền chúng ta đi rất chậm để sóng không tràn lên mạn thuyền, chiếc buồm nào cũng hạ xuống nửa cột, điều đó chẳng đáng cho chúng ta suy nghĩ sao?

Con nên biết: Cuộc đời chúng ta không chỉ toàn những ngày trời quang mây tạnh; xông vào mưa gió, có khi chúng ta lại được thưởng thức một vẻ đẹp khác. Ai từng trải mưa đập gió vui, người đó mới hiểu được ý nghĩa thật sự của cuộc sống.

Còn nhớ hồi bằng tuổi con, xem phim Bác sĩ Zhivago, có một cảnh mà cha không thể nào quên. Đó là khi nhà tan cửa nát, trên đường bị đi đày Siberia, trong khoang tàu chen chúc, bác sĩ Zhivago đã mở ô cửa nhỏ, lặng lẽ ngắm cảnh núi Ural tuyết trắng.

Cha tới Mỹ lần đầu đúng vào một ngày đông giá. Có lần đang đợi tàu thì trời đổ tuyết, cha học bác sĩ Zhivago, biến gian khổ thành hạnh phúc lặng lẽ ngắm cây khô biến đổi trong tuyết. Trên cây có chú chim nhỏ không ngừng run rẩy, rũ những bông tuyết nhỏ khỏi thân mình. Đợi 40 phút, khi tàu chầm chậm lao từ trong tuyết tới, cha mới nhận ra mình đang đứng trong lớp tuyết dài 15 cm.

Vì thế mà cha yêu cảnh mưa gió hôm nay, hy vọng con cũng yêu nó. Bởi có trải qua mưa gió, chúng ta mới trưởng thành.

CHỈ HỎI KẾT QUẢ

Tối qua con phàn nàn với cha:

"Rõ ràng cha nói con đã lớn, có thể tự sắp xếp thời gian, không ép con luyện đàn và làm bài tập nữa; vậy mà cha cứ liên tục hỏi kết quả, khiến con vẫn cảm thấy sức ép..."

Giờ cha phải nói với con: việc đó không có gì sai! Khi không yêu cầu con làm việc này việc kia, không có nghĩa là cha không còn yêu cầu con, mà là mong con dùng khả năng tự quyết để định việc nào có thể làm sau. Khi không thức giục con đi ngủ, không có nghĩa là cha không còn để ý đến sức khỏe của con, mà muốn con tự rút kinh nghiệm cả ngày mệt mỏi vì hôm trước ngủ muộn. Khi không hỏi con sắp tới có bài kiểm tra gì, cha mong con tự rút kinh nghiệm nước đến chân mới nhảy.

Cha giống như một lão nông dẫn con ra ruộng. Một hôm trao mảnh ruộng cho con, bảo con hãy tự trồng cấy, cha không can thiệp vào việc chăm sóc, tưới tắm để tránh cho con khỏi ỷ lại. Nhưng cha phải nói rằng:

"Trước kia, cha ép con từng việc, chỉ yêu cầu con trồng cấy mà không hỏi thu hoạch. Nhưng từ nay, cha không ép con từng việc, và chỉ hỏi thu hoạch chứ không hỏi trồng cấy."

Thế giới này là như vậy. Với bản thân, chúng ta chỉ cần yêu cầu "trồng cấy gì" là được. Nhưng người khác đối với chúng ta lại thường chỉ hỏi "thu hoạch gì". Ngay những kẻ đánh bạc, người ta chỉ hỏi tan cuộc anh ta thắng thua ra sao việc gì phải tính toán xem anh ta chơi từng ván thế nào.

Bởi vậy, cho những mục tiêu ngắn hạn, bất kể con đọc sách ra sao, giải trí mất bao nhiêu thời gian, chỉ cần kiểm tra được điểm cao là thành công. Cho mục tiêu trung hạn, bất kể con học cấp ba ra sao, chỉ cần vào được trường đại học tốt là thành công. Còn với mục tiêu dài hạn, dù con có vào được đại học hay không, chỉ cần có thành tích, có cống hiến cho xã hội là thành công.

Nhưng hiện giờ cha chỉ xét mục tiêu ngắn hạn. Con có thể tùy ý sử dụng thời gian, tùy ý làm việc của mình, có thể hai giờ sáng mới đi ngủ, mất mấy chục phút gọi điện thoại, chỉ cần thành tích học kì của con tốt là cha không nói gì. Bởi đó là việc của con, con có quyền chơi, có quyền làm, cha mẹ không nhất nhất xen vào.

Dẫu như vậy, cha không thể bảo đảm cho con thành công sau này, bởi hôm nay cha chỉ có

thể ép con học tốt, ngày mai ép con vào trường tốt; đến khi con ra đời, ai có thể ép được con nữa? Nếu con không tự tạo sức ép, tự bắt mình vượt lên thì vẫn có thể thất bại.

Cha thừa nhận vẫn tạo áp lực lên con, chỉ chuyển áp lực từ hỏi trông cậy gì sang hỏi thu hoạch gì. Cha tin rằng thứ áp lực đó tuyệt đối có lợi. Chỉ cần cha biết cách chuyển từ đòi hỏi mục tiêu ngắn hạn sang mục tiêu trung hạn, dần dần biến thành đòi hỏi của chính con là có thể giúp con thành công trên đường đời sau này.

Cha hay nghĩ, phần nhiều trẻ em Trung Quốc trưởng thành trên đất Mỹ đều khá hơn trẻ em Mỹ. Không phải vì trẻ em Trung Quốc thông minh mà chủ yếu do đòi hỏi của cha mẹ. Nói theo kiểu của con là vì cha mẹ tạo áp lực học tập lên con cái. Vấn đề là, con cái người Trung Quốc được vào trường đại học tốt, sau này có tỉ lệ thành công trong các viện nghiên cứu nhiều hơn hẳn người phương Tây. Hiện tại, mọi lĩnh vực đều có người gốc Hoa thành công, con có thể nói áp lực đó không có tác dụng không?

Lúc than phiền với cha, con nên nhớ lại hình ảnh chiếu trên ti-vi về các vận động viên trượt băng nghệ thuật tại thế vận hội mùa đông. Con có thấy hình ảnh đặc tả nét mặt của vận động viên khi chờ thông báo điểm? Tay, chân của họ đều khẽ run. Vậy mà khi trình diễn, họ linh hoạt, bắt theo tiếng nhạc, nét mặt tươi tắn. Ẩn giấu đằng sau những động tác uyển chuyển, gương mặt tươi cười là gì?

Là áp lực! Áp lực từ đất nước, từ đối thủ, từ khán giả, từ bản thân, từ những người hâm mộ và cả những người thân yêu!

Vậy mà dưới áp lực khủng khiếp đó, chỉ cần họ sơ xuất một chút, chỉ hơi chậm hoặc hơi nhanh một chút là ngã trước mặt hàng triệu người theo dõi. Quan trọng nhất là: Huy chương vàng chỉ có một, phần lớn những người khác cuối cùng phải im lặng ra về.

Chàng trai! Sinh vật nhờ cạnh tranh mà tiến hóa. Có cạnh tranh là có áp lực. Chỉ có chuẩn bị sức lực đầy đủ mới chịu được áp lực lớn, mới có thể bước lên đỉnh cao.

LÀM THÊM

Trong thư viết cho cha, con kể rằng con làm thêm được năm trăm đô-la trong kỳ nghỉ hè. Cha rất mừng, không phải vì con kiếm được tiền, mà tự việc kiếm tiền con tìm thấy ý nghĩa.

Con nên biết, một người thực sự khăng định mình không nhờ anh ta tiêu phí bao nhiêu mà nhờ anh ta cống hiến bao nhiêu. Thậm chí có thể nói, một người lánh đời, dù học vấn cao thâm tới đâu thì cũng không để lại gì cho đời sau. Với cuộc đời, sự tồn tại của người đó là vô nghĩa. Vì vậy số tiền con nhận được hôm nay không phải thù lao, mà là sự đáp trả của xã hội cho con.

Với cha, thù lao của con không quan trọng, mà quan trọng là việc con làm cho xã hội.

Thêm nữa, khi bỏ công sức ra để kiếm tiền, con sẽ thấy rất khó khăn lại vừa dễ dàng. Khó khăn, không gì khác vì con phải mất công mới kiếm được. Con phải dậy sớm ngủ muộn, đi đi lại lại mới có được. Dễ dàng, bởi số tiền đó hoàn toàn thuộc về con, con được trải nghiệm cảm giác toàn quyền chi tiêu. Không như trước kia nhận tiền cha mẹ, lúc nào cũng phải lo xem tiêu có đúng ý mẹ, cha hay không. Như vậy, tiền này mới đúng là tiền. Bởi với kẻ phá gia chi tử, tiền không có ý nghĩa gì. Còn với người cầm tiền mà không dám tiêu, tiền cũng không còn mấy giá trị. Người nào tự kiếm tiền, quý trọng tiền, nắm giữ tiền và sử dụng tiền mới hiểu được ý nghĩa của tiền.

Điều khiến cha mừng nhất là tính chất công việc làm thêm của con. Tuy chỉ là lập trình, nhập dữ liệu cho hội Sản bản, nhưngw trình độ tin học của con chắc chắn sẽ vững thêm. Nhớ lại hồi mới tới Mỹ, cha đã chứng kiến một người anh phê bình em: "Nếu cậu định làm trong nhà hàng một thời gian ngắn thì không sao. Giả sử cậu cứ làm mãi, mười năm sau cậu có bùng được một lúc mấy đĩa, nhớ đủ loại tên món ăn thì kiến thức của cậu có ích gì, chỉ e càng thêm mai một. Vì thế đi làm thêm, nếu vừa không liên quan tới học thức của mình, vừa không học thêm được một nghề thì không thể làm lâu!"

Mấy câu anh dạy em mà cha tình cờ nghe được đã trở thành nguyên tắc làm việc của cha ở Mỹ suốt mười năm qua. Quả thực cha thấy những sinh viên làm thêm ở phòng luật sư, phòng kế toán hay những học sinh trung học làm thêm ở bệnh viện, nhà thuốc, phòng thí nghiệm, đều vừa làm vừa học thêm được nhiều kiến thức, mở ra thành công trong tương lai.

Vừa học vừa làm gọi là làm thêm, còn vừa làm vừa học chính là thái độ nên có của người đi làm thêm.

ĐƯỜNG LUI

Hôm nay, khi biết con cho bạn mượn một chương trình con viết mất một tháng mà không sao lại thì cha giật mình! Vì cha nhận ra con đã phạm một sai lầm nghiêm trọng, đó là không tính đường lui cho mình.

Còn nhớ hồi khoảng tuổi con, mới tham gia đội leo núi, mỗi lần gặp ngã ba trong rừng là đội trưởng lại sai cha bẻ một cành cây ven đường, đánh dấu hướng sắp đi. Lên tới những nơi không có cây mọc, đội trưởng lại sai cha tìm đá nhỏ, xếp thành mũi tên.

Những lần nhìn đội leo núi đã bắt đầu đi rồi mà mình vẫn chạy tứ xứ để tìm đá, cha lại bực mình vì phải làm một việc vô vị. Cho đến hôm cả nhóm lạc đường trên núi, không thể nào tới

mục tiêu đã định và phải quay về đường cũ thì cha mới thay đổi suy nghĩ. Mỗi lần gặp ngã ba, cha lại căn cứ vào dấu cành cây để tìm đường về, nhờ thế cả nhóm về đến nơi an toàn. Còn cha, đang từ một cậu "lính mới" đi sau làm nhiệm vụ đánh dấu đường bỗng trở thành người dẫn đường. Sự an nguy của cả nhóm phụ thuộc vào cha!

Con nói xem, bẻ cây, nhặt đá có phải là việc vô vị không? Huống hồ với con, chỉ cần cho đĩa mềm vào máy tính, mấy giây là copy xong!

Nói copy, cha lại nghĩ tới máy photocopy. Từ khi máy photocopy phổ biến, nhiều người không thể thiếu nó được. Nếu làm một cuộc thống kê, con sẽ nhận thấy những gì người ta photocopy không thật cần thiết. Hóa đơn mua hàng, đơn xin việc, thư từ... đều được photocopy lại. Chúng ta có thể nói, không photocopy thì công việc vẫn cứ thông suốt. Nhưng cũng phải nói, nhờ sao lưu tốt, tiện cho tra cứu nên công việc thông suốt. Quan trọng nhất là mỗi khi tài liệu gửi đi bị thất lạc, nhờ có tài liệu photocopy nên công việc được sửa chữa kịp thời.

Vì thế mà từ khi máy photocopy phổ biến, số lượng khiếu nại về mất mát thư từ giảm hẳn, không phải vì nhân viên bưu điện ít mắc sai lầm hơn, mà vì người viết thư đã chuẩn bị đường lui, photocopy lại thư của mình.

Đường lui đơn giản như vậy, chỉ là lùi một bước để suy nghĩ đặt một giả thiết ngược lại. Ví như đi chơi thì mang ô phòng trời mưa, nhảy dù thì mang thêm một dù dự trữ, chuẩn bị đồ cấp cứu trên máy bay, thiết kế cầu thang cứu nạn trong nhà cao tầng. Dù không ai muốn những thứ đó được sử dụng, việc thiết kế thêm lại rất phiền toái, song nó giúp ta thoát khỏi cảnh khốn cùng, là hy vọng trong lúc tuyệt vọng. Nói như vậy, "đường lui" không phải là một loại "đường tiến" sao?

Một người bạn của cha mang một tác phẩm tâm huyết ra nước ngoài triển lãm. Trước khi đi, ông ta đưa cho vợ tấm phim slide chụp tác phẩm, nói: "Nếu máy bay rơi, cả tôi và tác phẩm đều ra tro thì bà hãy đem in tấm phim này, làm chứng tích cho một đời hội họa của tôi!"

Mong rằng con suy nghĩ về câu nói đó và có ngày sẽ hiểu ra: đường lui không chỉ cho lúc sống mà còn cho cả lúc chết; không chỉ cho cuộc sống hữu hạn mà còn cho cả sự nghiệp sau này!

THANH NIÊN THỜI ĐẠI

Hôm nay cha gặp một lưu học sinh Trung Quốc ở Bảo Tàng Mỹ thuật Metropolitan. Cậu ta ăn mặc rất "mốt" mà vẫn nghiêm chỉnh, và dù đã là một thanh niên nhưng nét mặt vẫn còn chút trẻ con. Cậu ta mặc chiếc jacket trắng in chữ GUCCI lớn, rất hài hòa với chiếc quần âu

trắng và giày thể thao. Thỉnh thoảng cậu ta đưa chiếc máy NIKON lên chụp, động tác rất thành thục. Mới từ Cali tới New York chơi, song cậu ta hiểu biết rất sâu sắc về bảo tàng vì trước khi đến đây, cậu đã đọc những tài liệu liên quan.

Cha mời cậu ta ăn trưa, thấy cách ăn uống của cậu ta từ tốn, âm lượng khi nói chuyện vừa phải. Trong lúc trò chuyện, cha được biết cậu ta sắp vào trường Berkeley danh tiếng ở Cali, nguyện vọng sau này là làm bác sĩ. Cha tò mò hỏi làm sao cậu ta xin được vào Berkeley, thành tích hồi cấp ba của cậu ta thế nào? Ban đầu cậu ta khiêm tốn nói, nếu ở Cali thì xin học ở Berkeley dễ hơn; sau đó nói thành tích của mình là 4.2, rồi giải thích đó là bốn điểm A tiêu biểu, có thêm số lẻ là do cậu tham gia các khóa trình đại học ngay từ hồi cấp ba.

Cha lại hỏi cậu ta có hoạt động ngoại khóa gì, bởi muốn vào các trường đại học trong Ivy League, dù điểm học tập cao đến đâu mà không có hoạt động ngoại khóa (Extracurricular Activities) thì cũng khó được tuyển.

Cậu ta nói đã tham gia đội hùng biện, đại diện cho trường thi đấu ở trại hè học thuật, tham gia làm báo trường và còn là trung phong khúc côn cầu.

Cha nâng ly mừng, rất vui vì được gặp một người trẻ tuổi giỏi giang đến vậy, cũng không ngạc nhiên vì sao cậu ta xin vào trường nổi tiếng nào cũng đều được nhận. Điều làm cha khâm phục hơn nữa; cậu ta là du học sinh phổ thông, cha mẹ vẫn ở Đài Loan.

Gia đình không giàu sang, song cậu ta vẫn đi một chiếc xe thể thao TOYOTA thời trang, loại xe hơi của Nhật đỡ tốn xăng. Năm cuối cấp ba, cậu ta phải tới làm gia sư các môn Anh văn, Toán, Lý, Hóa cho con cái của chín gia đình Trung Quốc! Tuy mỗi tháng được trả một nghìn đô-la, song một nửa số đó tiêu phí cho xăng xe.

"Chú biết không? Cháu mới mua xe nửa năm mà đã đi hơn 10.000 dặm." Cậu ta nói với cha.

Cha rất ngạc nhiên, làm sao cậu ta vẫn còn thời gian để học tập và hoạt động ngoại khóa, thành tích lại rất cao như vậy.

Trên đường từ Bảo tàng Metropolitan trở về, cha ngẫm nghĩ về chuyện đó, nhận ra phương pháp giáo dục của mình phải sửa đổi, không thúc ép sát sao con như trước nữa, bởi thời đại đã thay đổi.

Ở Đài Loan cha thấy nhiều gia đình có thu nhập giống nhau, song cách sống hoàn toàn khác nhau.

Một kiểu gia đình rất cần kiệm, đến giấy lau mồm cũng không vứt đi mà để lau bàn; cán muôi bị rời ra lại quấn giẻ dùng tiếp. Một kiểu gia đình có phần lãng phí, đồ đạc cũ là thay mới ngay, báo cũ lập tức vứt đi, bếp núc không dính một hạt bụi, nồi niêu bóng loáng.

Cứ theo lẽ xưa thì kiểu gia đình cần kiệm phải có cuộc sống dễ chịu hơn. Nhưng sự thực, kiểu gia đình tiêu phí lại có chất lượng sống hơn hẳn, kinh tế của họ cũng dần đi lên. Theo quan sát của cha, gia đình tiêu phí có quan niệm hiện đại, họ quản lý tiền bạc theo lối mới nên tiêu tiền hay đầu tư hiệu quả. Dần dần, hai kiểu gia đình phân thành hai tầng lớp khác nhau. Gia đình lạc hậu càng lạc hậu, gia đình tân tiến càng tân tiến. Khoảng cách giữa họ ngày một xa.

Cũng như vậy, kiểu kinh doanh trong thời đại nông nghiệp - cửa hàng xếp hàng hóa chõng chất, ánh đèn mờ mịt, tác phong lễ mễ - bị kiểu kinh doanh hiện đại thay thế.

Ngày trước hàng hóa xếp chõng chất cho thấy cửa hàng phong phú, nay lại thấy quản lý kém; ngày trước vừa tán gẫu vừa gói hàng cho khách để cho thấy người bán nhã nhặn và có tình, nay lại thấy hiệu suất kém; ngày trước hàng hóa không thay đổi cho thấy chất lượng bảo đảm, nay lại thấy không chịu đổi mới. Hoàn cảnh không ngừng thay đổi, không kịp thích ứng sẽ bị lạc hậu, cũng có thể bị đào thải.

Trở lại vấn đề, trước kia học sinh học giỏi thường thành công. Nhưng trong xã hội hiện đại, nếu không thích ứng được dù đỗ đầu cũng khó sự nghiệp hơn người.

Lý luận của kinh tế hiện đại là tiêu dùng để kích thích sản xuất, còn trước kia tiết kiệm để tích lũy tài sản. Ngày trước cha mẹ cố cho con khỏi phải làm thêm để tập trung vào học tập, liệu ngày nay có nên cho con cái ra ngoài để hình dung được thực tế cuộc sống?

Ngày trước cha mẹ định hướng tương lai cho con, ngày nay liệu có nên để cho con lớn đến một tuổi nào đó thì tự đặt kế hoạch tương lai, cha mẹ chỉ đóng vai trò tham mưu?

Từ cậu thanh niên kia, cha đã thấy một hình tượng tuổi trẻ biết phát huy tiềm năng, biết cách sắp xếp thời gian, có thái độ tích cực với cuộc sống, không chịu cảnh "nước chảy bèo trôi".

Cậu ta mặc bộ đồ thời trang, dùng máy ảnh đắt tiền, đi xe hơi hòa hoa, làm gia sư cho chính gia đình, thành tích học tập ở trường cao và tham gia nhiều hoạt động ngoại khóa. Cậu ta lấy quần áo, xe hơi đắt tiền để thỏa mãn nhu cầu xa xỉ của tuổi trẻ; dành một nửa thu nhập để trả xăng xe và bảo hiểm, dùng xe đó để tham gia hoạt động ngoại khóa, đi dạy, tiết kiệm được bao nhiêu thời gian; học giỏi ở trường, cậu ta lại càng được nhiều nhà tín nhiệm mời đến làm gia sư... đó chẳng phải là tiêu dùng để kích thích sản xuất sao?

Ngày trước cha thường dùng lối giáo dục kiểu Trung Quốc, đẩy con tiến lên trước. Giờ đây đột nhiên cha hoài nghi lối giáo dục đó, bởi sống trong thời đại thay đổi mạnh mẽ có rất nhiều điều khiến cha ngỡ ngàng.

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách : Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

Con có thấy nên lựa chọn lối sống như trên không?